

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Електронне видання

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК**
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
**“ОРГАНІЗАЦІЯ СУДОВИХ
ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ”**

Харків
2015

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Електронне видання

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК**

**ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ОРГАНІЗАЦІЯ СУДОВИХ
ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ”**

(галузь знань 08 “Право”,
перший (бакалаврський) освітньо-кваліфікаційний рівень,
спеціальність 081 “Право”)

**для студентів I курсу
денної форми навчання**

Харків
2015

Навчально-методичний посібник для самостійної роботи та практичних занять з навчальної дисципліни “Організація судових та правоохоронних органів” (галузь знань 08 “Право”, перший (бакалаврський) освітньо-кваліфікаційний рівень, спеціальність 081 “Право”) для студентів I курсу денної форми навчання / уклад.: Л. М. Москвич, Я. О. Ковальова, О. М. Овчаренко та ін. – Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2015. – 83 с.

У к л а д а ч і: Л. М. Москвич,
Я. О. Ковальова,
О. М. Овчаренко,
І. В. Юревич,
А. В. Лапкін,
П. В. Хотенець

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
університету (протокол № 8 від 15.09.2015 р.)*

ВСТУП

“Організація судових та правоохоронних органів” є однією із вступних навчальних дисциплін, яка дає вихідні знання про судову та правоохоронну діяльність та систему спеціально уповноважених на її здійснення органів та посадових осіб. Коло таких органів досить широке. Традиційно до них належать суди, прокуратура, органи досудового розслідування, органи юстиції, органи внутрішніх справ, органи Служби безпеки України, адвокатура, нотаріат.

Мета вивчення даної дисципліни – дати майбутнім юристам чітке уявлення про формування цих органів, їх систему, склад і структуру, принципи їх організації, функції, взаємодію один з одним, іншими державними та громадськими організаціями, їх соціальне призначення. Особлива увага приділяється судам, оскільки вони наділені повноваженнями по здійсненню судової влади.

Курс “Організація судових та правоохоронних органів” має своїм завданням сформувати у студентів загальні знання щодо поняття, характеристики та змісту судової та правоохоронної діяльності; кола органів, установ, що мають повноваження щодо здійснення цієї діяльності, ознак розмежування цих органів та характеристик їх компетенції; характеристики статусу посадових осіб, яким надано право здійснення цієї діяльності, їх прав, обов’язків та гарантій діяльності. Оволодіння цими знаннями допоможе їм зорієнтуватися у майбутній професії, сформувати уявлення про зміст діяльності кожного правоохоронного органу та виявити індивідуальну схильність до того чи іншого напрямку юридичної діяльності.

Навчальна дисципліна “Організація судових та правоохоронних органів” за своїм предметом є базовою, оскільки дає знання, без володіння якими неможливе якісне засвоєння таких навчальних дисциплін, як конституційне право, кримінальне, цивільне, адміністративне процесуальне право, основи прокурорської діяльності тощо.

Одна з особливостей цієї дисципліни полягає в тому, що від тих, хто її вивчає, вимагається засвоєння численних

нормативних актів. Становище ускладнюється ще й тим, що триває процес удосконалення законів та інших нормативних актів, у тому числі й тих, що безпосередньо стосуються організації й основ діяльності судів та правоохоронних органів.

Курс “Організація судових та правоохоронних органів” передбачає різні форми навчання: лекції, практичні заняття, індивідуальне консультування з викладачем студентів з проблемних питань, колоквиуми, тестування, написання курсових та контрольних робіт, вирішення практичних ситуацій, самостійну роботу з нормативними та літературними джерелами, що рекомендовані для вивчення в рамках курсу.

Практичні заняття – одна з основних форм навчання. Їх мета полягає у засвоєнні основних теоретичних положень і відпрацюванні навичок практичного застосування законодавчих норм, що регулюють діяльність судових та правоохоронних органів. Практичні заняття проходять у формі відповідей студентів на теоретичні питання, вирішення практичних завдань, ділових ігор, вивчення конкретних практичних прикладів. З найважливіших теоретичних тем курсу проводяться колоквиуми.

На практичних заняттях перевіряється ступінь оволодіння знаннями з теоретичних питань курсу, положень законодавства та практики його застосування.

Значна увага приділяється самостійній роботі та індивідуальним консультаціям. Виконання самостійної роботи дає можливість закріпити та поглибити теоретичні і практичні знання, отримані в процесі вивчення окремих тем курсу, навчитися самостійно працювати з різними інформаційними джерелами, інтерпретувати матеріали періодичної літератури, аналізувати навчальну та наукову літературу, практику роботи судових та правоохоронних органів, отримати навички дослідної роботи.

Підсумковою формою контролю знань є іспит, який має на меті перевірити рівень засвоєння теоретичних знань, умінь застосовувати їх при вирішенні конкретних професійних завдань, а також самостійно працювати з науковою та навчальною літературою.

У результаті вивчення курсу “Організація судових та правоохоронних органів” студенти повинні:

знати сутність та поняття судової влади, її характерні ознаки, завдання та функції;

- поняття та значення принципів організації та діяльності судової влади;

- характеристику правоохоронної діяльності, відомості про органи, що здійснюють таку діяльність, їх структуру, завдання, функції, компетенцію, повноваження та особливості статусу посадових осіб, які працюють у цих органах;

- принципи побудови, завдання та основні напрями діяльності системи органів прокуратури, дізнання та досудового слідства, адвокатури та нотаріату, Служби безпеки України, Міністерства внутрішніх справ, Міністерства юстиції;

уміти правильно тлумачити й застосовувати нормативно-правові акти щодо організації та діяльності судових і правоохоронних органів при вирішенні практичних ситуацій;

- вільно орієнтуватися в системі нормативно-правових актів щодо організації та діяльності судових та правоохоронних органів.

оволодіти відомостями про побудову судової системи в цілому, повноваження Конституційного Суду України й судів загальної юрисдикції, організаційне забезпечення діяльності судів.

ЗАГАЛЬНИЙ РОЗРАХУНОК ГОДИН ЛЕКЦІЙ, ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ п/п	Тема	Усього годин	У тому числі		
			лекції	практичні заняття	самостійна робота
I. Судова влада в Україні (44 год)					
1	Предмет, система та нормативні джерела курсу “Організація судових та правоохоронних органів”	4	1	1	2
2	Судова влада: поняття та функції	4	1	1	2
3	Принципи судової влади	6	2	2	2
4	Судова система	12	4	4	4
5	Статус суддів	10	2	4	4
6	Органи, що забезпечують функціонування судової влади	8	2	2	4
Разом		44	12	14	18
II. Правоохоронні органи України (46 год)					
7	Прокуратура	8	2	2	4
8	Органи досудового розслідування та оперативно-розшукової діяльності	6	2	2	2
9	Органи внутрішніх справ.	4	1	1	2
10	Податкова міліція	3+1*	1	1*	2
11	Органи Служби безпеки України	4	1	1	2
12	Національне антикорупційне бюро України	4	1	1*	2
13	Адвокатура	6	2	2	2
14	Органи та установи юстиції	5	–	1	4
15	Нотаріат	5	–	1	4
Разом		46	10	12	24
Всього		90*	22	26	42

* Із них індивідуальна робота – 5 год

* Колоквіум

ЗАТВЕРДЖЕНО
вченою радою Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого
(протокол № 10 від 22.05.2015 р.)

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ОРГАНІЗАЦІЯ СУДОВИХ ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ”

Розділ I. СУДОВА ВЛАДА В УКРАЇНІ

1. Предмет, система та нормативні джерела навчальної дисципліни “Організація судових та правоохоронних органів”

Предмет і система навчальної дисципліни “Організація судових та правоохоронних органів”. Загальна характеристика судової та правоохоронної діяльності: поняття, ознаки та види. Судові та правоохоронні органи держави: поняття, система та загальна характеристика. Міжнародні стандарти організації та функціонування судових та правоохоронних органів. Система норм національного та міжнародного права щодо регулювання організації і діяльності судових та правоохоронних органів, їх класифікація і характеристика.

2. Судова влада: поняття та функції

Поняття судової влади, її характерні ознаки. Поняття і види судочинства. Функції судової влади. Правосуддя: поняття та зміст. Судовий контроль: види та суб'єкти здійснення.

3. Принципи судової влади

Поняття принципів судової влади. Їх система і значення. Інституціональні принципи судової влади. Організаційні (судоустрійні) принципи судової влади. Функціональні (судочинні) принципи судової влади.

4. Судова система

Судова система: поняття, види, загальна характеристика. Принципи побудови судової системи. Поняття рівня судової системи, судової інстанції. Система судів загальної юрисдикції: місцеві та апеляційні, вищі спеціалізовані суди, Верховний Суд України – структура, компетенція, місце в судовій ієрархії. Спеціалізація судів загальної юрисдикції. Конституційний Суд України: статус, завдання, принципи діяльності, компетенція.

5. Статус суддів

Судді як носії судової влади: право на заняття суддівської посади, порядок зайняття посади судді, процедура призначення та звільнення з посади, відповідальність судді, строк повноважень судді. Статус суддів: поняття, класифікація та загальна характеристика прав, обов'язків та повноважень, гарантії незалежності та недоторканності. Суддівське досє. Кваліфікаційне оцінювання суддів. Народні засідателі та присяжні: вимоги, статус, компетенція, порядок залучення до виконання обов'язків носіїв судової влади.

6. Органи, що забезпечують функціонування судової влади

Державна судова адміністрація: статус, система органів, повноваження. Вища рада юстиції: статус, склад та порядок формування, повноваження. Вища кваліфікаційна комісія суддів України: склад та порядок формування, повноваження. Національна школа суддів. Органи суддівського самоврядування: завдання, види, повноваження.

Розділ II. ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ УКРАЇНИ

7. Прокуратура

Виникнення, становлення і розвиток прокуратури. Місце прокуратури в системі розподілу державної влади. Правові основи прокурорської діяльності. Засади організації та діяльності прокуратури: поняття, класифікація і характеристика. Система органів прокуратури. Територіальні та спеціалізовані прокуратури. Функції прокуратури України на сучасному етапі, їх загальна характеристика. Статус прокурора. Вимоги до осіб, що призначаються на посаду прокурора. Порядок їх призначення та звільнення. Адміністративні посади в органах прокуратури. Дисциплінарна відповідальність прокурорів. Прокурорське самоврядування. Органи, що забезпечують діяльність прокуратури.

8. Органи досудового розслідування та оперативно-розшукової діяльності

Оперативно-розшукова діяльність: поняття, система органів, їх завдання і компетенція. Досудове розслідування: поняття, форми. Органи досудового розслідування, їх система, завдання і компетенція. Структура слідчого апарату. Статус слідчого. Керівник органу досудового розслідування, його повноваження.

9. Органи внутрішніх справ. Національна поліція України

Органи внутрішніх справ: поняття, система, завдання та місце в системі правоохоронних органів. Міністерство внутрішніх справ України. Головні управління та управління Міністерства внутрішніх справ України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі: завдання, структура та повноваження. Органи внутрішніх справ у районах (містах): структура та повноваження. Міліція: поняття, завдання, структура, повноваження. Вимоги до осіб, які приймаються на службу в міліцію. Національна поліція України: система, компетенція, правове забезпечення.

10. Податкова міліція

Завдання та компетенція податкової міліції. Правові основи функціонування податкової міліції. Структура податкової міліції. Повноваження податкової міліції. Служба в податковій міліції.

11. Органи Служби безпеки України

Завдання і правові основи діяльності Служби безпеки України. Система та організація діяльності Служби безпеки України. Принципи діяльності Служби безпеки України. Повноваження органів Служби безпеки України. Вимоги до осіб, які приймаються на службу до органів Служби безпеки України. Контроль за діяльністю органів Служби безпеки України.

12. Національне антикорупційне бюро України

Завдання та правові основи діяльності. Основні принципи діяльності Національного антикорупційного бюро України. Загальна структура Національного антикорупційного бюро України. Повноваження НАБУ. Директор НАБУ: вимоги, порядок призначення та повноваження. Статус працівників НАБУ: вимоги, порядок призначення та повноваження.

13. Адвокатура

Поняття та сутність інституту адвокатури. Правове регулювання адвокатської діяльності. Принципи адвокатської діяльності. Правовий статус адвоката: порядок набуття, права та обов'язки. Правовий статус помічника адвоката. Організаційні форми діяльності адвокатури. Єдиний реєстр адвокатів. Спілки та асоціації адвокатів. Види адвокатської діяльності. Адвокатська таємниця. Основні принципи адвокатської етики. Гарантії адвокатської діяльності. Дисциплінарна відповідальність адвокатів. Кваліфікаційно-дисциплінарні комісії адвокатури: склад, структура та повноваження. Безоплатна правова допомога: види, право на надання та отримання.

14. Органи та установи юстиції

Органи та установи юстиції: система та завдання. Органи юстиції: система, правова основа діяльності, повноваження (Міністерство юстиції України та його територіальні управління). Департамент виконавчої служби та Департамент державної реєстрації. Статус Державної пенітенціарної служби та Державної архівної служби України.

Підвідомчі установи та державні підприємства юстиції.

15. Нотаріат

Поняття нотаріату та нотаріальної діяльності, її форми, види, принципи здійснення. Право на заняття нотаріальною діяльністю. Статус нотаріуса, його права та обов'язки. Організаційна побудова державного нотаріату в Україні: 1) державні нотаріальні контори; 2) державні нотаріальні архіви. Дисциплінарна відповідальність державного нотаріуса. Особливості приватної нотаріальної діяльності. Порядок реєстрації приватного нотаріуса. Вимоги до робочого місця приватного нотаріуса. Особливості юридичної відповідальності приватного нотаріуса. Підстави і порядок зупинення та припинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса. Нотаріальні дії: порядок та правила вчинення. Нотаріальна таємниця і гарантії її дотримання.

ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Методичні поради до виконання практичних завдань. Вирішення практичних завдань покликано сприяти засвоєнню студентами теоретичного матеріалу і формуванню у них навичок роботи із законодавством у конкретних ситуаціях.

Практичні завдання виконуються у письмовій формі в окремому зошиті в позааудиторний час і обговорюються на занятті.

Рекомендується працювати над практичним завданням у такій послідовності:

- 1) визначення теми і відповідних їй питань, які слід розглянути для вирішення завдання;
- 2) з'ясування сутності справи;
- 3) обрання норм законодавства, яким регулюється наведена ситуація;
- 4) визначення, чи було у даній ситуації порушення закону та в чому конкретно воно полягало;
- 5) надання пропозицій щодо усунення порушення закону.

Практичне завдання у формі тестів здійснюється шляхом обрання правильної відповіді з кількох запропонованих.

Вирішення кожного завдання також передбачає відповідь на додаткові питання, сформульовані до нього.

Б л о к I

Тема 1. Предмет, система та нормативні джерела курсу “Організація судових та правоохоронних органів”

П л а н

1. Предмет і система навчальної дисципліни “Організація судових та правоохоронних органів”.
2. Взаємозв'язок навчальної дисципліни “Організація

судових та правоохоронних органів” з суміжними навчальними дисциплінами.

3. Судова діяльність: поняття, зміст, ознаки, види та суб’єкти її здійснення.

4. Правоохоронна діяльність: поняття, зміст, ознаки, види та суб’єкти її здійснення.

5. Правова основа судової та правоохоронної діяльності: норми національного законодавства та міжнародно-правові акти.

Завдання

1. *Назвіть з наведеного переліку органи, які входять до судової системи України:*

- 1) Третейський суд при Харківській Торгівельно-промисловій палаті;
- 2) апеляційний суд Чернівецької області;
- 3) Державна судова адміністрація України;
- 4) Конституційний Суд України;
- 5) Європейський суд з прав людини;
- 6) Окружний адміністративний суд м. Києва;
- 7) Ленінський районний суд м. Харкова.

2. *Назвіть з наведеного переліку органи, які належать до правоохоронних органів України:*

- 1) адвокатське об’єднання “Іванов і партнери”;
- 2) Шевченківське управління ГУМВС України в м. Києві;
- 3) Служба безпеки України;
- 4) відділ охорони супермаркету “Простор”;
- 5) Державне контрольно-ревізійне управління;
- 6) Прокуратура України;
- 7) Національне антикорупційне бюро України;
- 8) Громадська організація “Спілка охорони прав ветеранів Афганістану”;
- 9) Державна пенітенціарна служба України;

10) слідчий суддя Фрунзенського районного суду м. Харкова.

Опрацюйте список літератури та нормативно-правових актів: №№ 14; 22; 27; 39; 40; 44; 49; 57; 62; 64; 71; 75; 78; 84; 89; 93; 100; 102; 104; 106; 111; 112; 114; 115; 145.

Тема 2. Судова влада: поняття та функції

П л а н

1. Поняття судової влади, її характерні ознаки.
2. Поняття і види судочинства.
3. Функції судової влади.

Опрацюйте список літератури та нормативно-правових актів: №№ 8; 16; 33; 27; 39; 40; 59; 61; 62; 65; 86; 95; 98; 115; 120; 130; 128; 146.

Тема 3. Принципи судової влади

П л а н

1. Поняття принципів судової влади. Їх система і значення.
2. Інституціональні принципи судової влади: паритетність, справедливість, верховенство права, законність, здійснення судової влади тільки судом, незалежність, доступність, самостійність, безсторонність і процедурність.
3. Організаційні (судоустрійні) принципи судової влади: єдність судової системи і статусу суддів, територіальність, спеціалізація, інстанційність, незалежність, недоторканність, незмінюваність і професіоналізм суддів.
4. Функціональні принципи судової влади: державна мова судочинства, гласність і відкритість судочинства, колегіальний та одноособовий розгляд судових справ, участь народу у здійсненні судової влади, рівність сторін, змагальність, презумп-

ція невинуватості, забезпечення права на захист, право на оскарження судового рішення і обов'язковість судового рішення.

Завдання

3. Під час судового провадження по звинуваченню Х. та інших у вчиненні навмисного вбивства з хуліганських спонукань, враховуючи велику небезпеку злочину, у складі суду брали участь три професійних судді та два присяжні засідателі.

Чи відповідає закону склад суду, який розглянув справу? У якому складі суддів здійснюється розгляд справ? Охарактеризуйте правові форми і правову природу участі представників народу у здійсненні правосуддя.

4. Учні 9-го класу Г. (15 років) та Б. (16 років) за попередньою змовою вкрали зі шкільного кабінету комп'ютер, а також два пальта учнів, які зберігалися у гардеробі.

За клопотанням адміністрації школи судове засідання відбулося в актовому залі школи, де навчалися Г. і Б. На процесі були присутні вчителі, батьківський актив та учні.

Чи відповідають дії суду принципам судової влади? Охарактеризуйте зміст і значення принципу гласності і відкритості судового процесу. Назвіть правові гарантії реалізації принципу гласності і відкритості судового процесу.

5. Звинувачений у вчиненні посадового злочину К. заявив у суді клопотання про виклик перекладача, вказавши, що судочинство ведеться українською мовою і всі свідки по справі розмовляють українською мовою, а він її розуміє погано.

Порадившись, місцевий суд виніс ухвалу про відмову в задоволенні клопотання, мотивуючи своє рішення тим, що підсудний володіє російською мовою, яка є його рідною мовою, і тому, у зв'язку з великою схожістю російської та української мов, необхідності у перекладачеві немає. Головуючий при цьому роз'яснив підсудному, що якщо окремі слова для нього будуть

незрозумілі, то їх йому перекаже один з суддів або секретар судового засідання.

Чи відповідають дії суду принципам судової влади? Охарактеризуйте зміст і значення принципу мови судочинства. Назвіть правові гарантії його реалізації.

6. Суддя апеляційного суду внаслідок автомобільної аварії втратив 90 відсотків зору, однак, незважаючи на наявність необхідного стажу, заяву про вихід у відставку не подавав, аргументуючи свою позицію тим, що справи в апеляційному суді завжди розглядаються колегіально, і він у ході судового розгляду може звернутися за необхідності за допомогою до інших суддів, які будуть спільно з ним в одній колегії слухати справу.

Чи відповідає позиція судді вимогам закону? У чому полягає сенс колегіального розгляду справ?

7. У Фрунзенському районному суді м. Харкова під час судового розгляду цивільної справи про захист честі, гідності та ділової репутації місцевого бізнесмена були присутні представники громадськості і репортери. Представник правозахисної організації “Народний контроль” К. дістав блокнот і почав письмово фіксувати хід судового засідання. Журналіст місцевого телеканалу “Сімон” Ф. непомітно увімкнув портативний диктофон. Кореспондент всеукраїнської газети “Українська правда” Ш. зробив декілька фотознімків залу судового засідання та складу суду, після чого за допомогою професійної апаратури розпочав відеозапис судового розгляду. Побачивши дії присутніх, суддя заборонив зазначеним особам фіксувати порядок судового розгляду, оскільки це відображається у протоколі судового засідання. У разі невиконання його вимог суддя пригрозив розглянути справу в закритому судовому засіданні.

Чи є законними дії судді? У яких випадках згідно з чинним законодавством суд проводить закритий судовий розгляд? Чи існують особливі обмеження принципу гласності на стадіях апеляційного і касаційного розгляду судової справи?

Опрацюйте список літератури та нормативно-

правових актів: №№ 8; 16; 33; 27; 39; 40; 59; 61; 62; 65; 86; 95; 98; 115; 120; 130; 128; 146.

Тема 4. Судова система

П л а н

1. Поняття та складові судової системи: гілки, рівні та судові інстанції.

2. Принципи побудови судової системи за Конституцією України та їх реалізації в Законі України “Про судоустрій і статус суддів”.

3. Передумови та порядок утворення та ліквідації судів.

4. Місцеві суди: структура, порядок формування, компетенція, види.

5. Апеляційні суди: структура, порядок формування, компетенція, види.

6. Вищі спеціалізовані суди: структура, порядок формування, компетенція, види.

7. Верховний Суд України: структура, порядок формування, компетенція.

8. Правовий статус осіб, які обіймають адміністративні посади в судах (голова суду, його заступник, секретарі судових палат).

9. Завдання та основні принципи діяльності Конституційного Суду України. Його склад, порядок формування, структура.

10. Повноваження Конституційного Суду України.

Завдання

8. *Із наведеного переліку оберіть судові інстанції:*

- 1) військовий суд гарнізону;
- 2) Верховний Суд України;
- 3) Європейський суд з прав людини;
- 4) суд присяжних;
- 5) апеляційний суд Запорізької області;

- 6) суд касаційної інстанції;
- 7) суд першої інстанції;
- 8) ювенальний суд;
- 9) надзвичайний суд для розгляду справ про військові злочини;
- 10) Президія Вищого господарського суду України.

Завдання

9. У жовтні 2008 р. Президент України своїм Указом ліквідував Окружний адміністративний суд Києва і створив Центральний окружний адміністративний суд міста Києва у кількості 33 суддів; Лівобережний окружний адміністративний суд міста Києва у кількості 26 суддів. Відповідно до іншого Указу Президент України перевів на посади суддів новоствореного Центрального окружного адміністративного суду міста Києва суддів ліквідованого Київського окружного адміністративного суду. Відповідно до Указу Президента України встановлено підвідомчість Центрального окружного адміністративного суду (Голосіївський, Печерський, Подільський, Святошинський, Солом'янський, Шевченківський райони м. Києва) й Лівобережного окружного адміністративного суду (Дарницький, Деснянський, Дніпровський, Оболонський райони м. Києва).

Оцініть правомірність вищенаведеного Указу Президента України. Який порядок та підстави утворення та ліквідації судів за Законом України “Про судоустрій і статус судів”? Яким нормативним актом регламентується підвідомчість судів? Яким є порядок оскарження Указів Президента України про утворення або ліквідацію судів?

10. У судді місцевого суду Г. 30 червня завершився 5-річний строк призначення його вперше на посаду. За поданням голови суду Вища кваліфікаційна комісія суддів України рекомендувала його кандидатуру для обрання Верховною Радою України, надіславши необхідні документи до Верховної Ради України на початку червня. Але розгляд на пленарному засіданні Верховної Ради України питання про обрання судді

безстроково був запланований на початок вересня.

Враховуючи ці обставини, голова суду видав розпорядження, згідно з яким на період до обрання судді Г. Верховною Радою України, керуючись п. 4 ч. 1 ст. 24 Закону України “Про судоустрій і статус суддів”, доручив йому розгляд справ лише про адміністративні правопорушення.

Які повноваження має голова місцевого загального суду? Оцініть правомірність дій голови суду стосовно судді Г. Яким є порядок обрання судді безстроково?

11. До голови місцевого суду зі скаргою на суддю М. звернулися потерпілий С. та його представник адвокат Н. Вони скаржилися, що, незважаючи на їх клопотання про ознайомлення з протоколом судового засідання, заявлене у передбачений законом триденний строк, ані після завершення 7 діб, що надані законом для виготовлення протоколу, ані протягом трьох діб, що даються законом для ознайомлення з ним, їм не була надана можливість реалізації їх права. Лише за дві доби до завершення 15-денного строку на апеляційне оскарження вони отримали змогу ознайомитися з протоколом судового засідання, що унеможливило виконання усіх вимог до апеляційної скарги.

Оскільки скарги такого змісту на суддю М. голова суду отримував неодноразово та враховуючи, що згідно з процесуальним законом протокол судового засідання у суді першої інстанції веде секретар судового засідання і підписують головуючий та вказаний секретар, він вирішив притягнути до дисциплінарної відповідальності обох.

Судді М. він оголосив зауваження, а секретареві судового засідання – догану, про що видав відповідний наказ.

Хто має право накладати дисциплінарні стягнення на секретаря судового засідання і хто – на суддю? Який порядок застосування дисциплінарних стягнень щодо секретаря судового засідання і який – щодо судді? Охарактеризуйте зміст взаємовідносин голови суду і судді суду?

12. Голова апеляційного загального суду вніс на затвердження зборів суддів апеляційного суду запропонований ним персональний склад судових палат. Збори суддів затвердили пропозицію голови суду.

Суддя Р., який після розподілу почав працювати у судовій палаті з цивільних справ, через декілька тижнів звернувся до голови суду з проханням перевести його до судової палати з кримінальних справ, оскільки його попередній досвід судді і професійний та науковий інтерес більш пов'язані з розглядом кримінальних справ ніж цивільних. Голова суду відмовив у проханні, мотивуючи тим, що існуючий персональний розподіл його як керівника суду задовольняє; він є оптимальним, оскільки враховує (у міру можливості) професійні якості і нахили усіх суддів, а не лише одного. Тоді суддя Р., керуючись п. 2 ч. 5 ст. 126 Закону України “Про судоустрій і статус суддів”, звернувся до зборів суддів апеляційного суду області з проханням підтримати його бажання працювати в судовій палаті з кримінальних справ. Загальні збори, вислухавши всі доводи судді Р. та заперечення голови суду, дійшли висновку, що доцільніше суддю Р. ввести до складу судової палати з кримінальних справ.

Чи були компетентними збори суддів у вирішенні питання, з яким звернувся до них суддя? Які наслідки позитивного вирішення прохання судді? Які повноваження зборів суддів? Яке призначення органів суддівського самоврядування, які вони мають організаційні форми?

Опрацюйте список літератури та нормативно-правових актів: №№ 3; 10; 15; 39; 40; 43; 52; 55; 56; 62; 92; 100; 115; 124; 126; 127; 142.

1. Перелік правоохоронних органів міститься в:

- 1) Законі України “Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів”;
- 2) Законі України “Про судоустрій та статус суддів”;
- 3) Законі України “Про прокуратуру”;
- 4) Законі України “Про міліцію”.

2. Що зайве в цьому переліку видів правоохоронної діяльності:

- 1) правосуддя (у т. ч. судовий контроль);
- 2) викриття та розслідування злочинів;
- 3) прокурорський нагляд, підтримання державного обвинувачення в суді, представництво інтересів громадянина або держави;
- 4) допомога при складанні податкових звітів суб’єктам малого та середнього бізнесу;
- 5) надання юридичної допомоги.

3. Суміжними навчальними дисциплінами з “Організацією судових та правоохоронних органів” є:

- 1) кримінальний процес;
- 2) інформатика;
- 3) ділова українська мова;
- 4) основи безпеки та життєдіяльності.

4. Джерелом для дисципліни “Організація судових та правоохоронних органів” не є:

- 1) Закон України “Про судоустрій та статус суддів”;
- 2) накази Генерального прокурора України;
- 3) Загальна декларація прав людини, схвалена Генеральною асамблеєю ООН 10 грудня 1948 р.;
- 4) Нормативи по стрибках у висоту для учнів 10-х класів, затверджених Міністерством освіти України.

5. Підсистемами принципів судової влади є:

- 1) інституціональні, функціональні, організаційні принципи;
- 2) принципи спеціалізації, територіальності, інстанційності;
- 3) принципи єдності, ступінчастості, ієрархічності.
- 4) адвокатські, прокурорські та судові.

6. До форм реалізації судової влади належать:

- 1) судове провадження;
- 2) конституційне та цивільне судочинство;
- 3) конституційне, цивільне, господарське, адміністративне та кримінальне судочинство;
- 4) конституційне, цивільне, господарське, адміністративне, кримінальне та військове судочинство.

7. Основною функцією судової влади є:

- 1) розгляд кримінальних справ;
- 2) розгляд скарг на дії посадових осіб;
- 3) офіційне засвідчення юридичних фактів;
- 4) вирішення юридично значущих справ, що мають правові наслідки.

8. Відповідно до Конституції України передбачено такі форми участі народу у відправленні правосуддя в Україні:

- 1) суд шевенів і суд присяжних;
- 2) народні засідателі, присяжні і шевени;
- 3) суд присяжних і народні засідателі.
- 4) лише народні засідателі.

9. Місцевими загальними судами відповідно до Закону України “Про судоустрій та статус суддів” є:

- 1) районні, районні у містах, міські та міськрайонні суди;
- 2) районні, міські та міськрайонні суди, а також військові суди гарнізонів;
- 3) районні, районні у містах, міські та міжобласні суди;
- 4) обласні та до них прирівняні.

10. Вищими спеціалізованими судами є:

- 1) Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Вищий господарський суд України, Вищий адміністративний суд України;
- 2) Вищий господарський суд України, Вищий адміністративний суд України;
- 3) Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ;
- 4) Верховний Суд України.

Тема 5. Статус суддів

П л а н

1. Вимоги, що ставляться до кандидатів на посаду судді: загальні та додаткові до окремих суддівських посад.
2. Порядок заняття посади судді в суді загальної юрисдикції вперше.
3. Порядок заняття посади судді в суді загальної юрисдикції безстроково.
4. Порядок заняття посади судді Конституційного Суду України.
5. Права, обов'язки та обмеження суддів. Вимоги антикорупційного законодавства щодо суддів.
6. Особливості притягнення судді до кримінальної відповідальності.
7. Процедура дисциплінарного провадження стосовно суддів.
8. Кваліфікаційне оцінювання суддів: види, процедура й наслідки.
9. Звільнення судді з посади: підстави, порядок, правові наслідки. Право судді на відставку та передумови його реалізації.
10. Соціальне та матеріальне забезпечення суддів.

Завдання

13. Громадянин С. після подання необхідних документів, складення відбіркового іспиту, проходження спеціальної підготовки перебував у резерві ВККС України на заміщення вакантних посад судді. У липні 2012 р. ВККС України на основі даних спеціальної перевірки щодо кандидата на посаду судді встановила невідповідність громадянина С. морально-етичним вимогам до судді. Причиною став інцидент, що мав місце в минулому під час адвокатської діяльності громадянина С. в ході представництва інтересів клієнта у цивільній справі. До дисциплінарної відповідальності адвоката за цим епізодом громадянин С. не притягнувся. Громадянин С. оскаржив рішення ВККС України до Вищого адмі-

ністративного суду України. За підсумками розгляду цієї справи у вересні 2012 р. ВАС України повністю задовольнив його позовні вимоги, визнавши, таким чином, відповідні рішення ВККС України про відмову в наданні рекомендацій і виключенні його з кадрового резерву незаконними.

Оцініть законність дій ВККС України. Чи вправі ВККС України надавати оцінки особистих та моральних якостей кандидата на посаду судді? Назвіть вимоги, що встановлені у законодавстві до кандидатів на посаду суддів. Який порядок призначення на посаду суддів в Україні?

14. Суддя місцевого загального суду, призначений уперше, до займання посади судді був одним із засновників юридичної фірми. Але, ставши суддею, він після робочого дня, а також у вихідні дні консультував постійних клієнтів фірми, які оплачували його послуги через банківський рахунок фірми.

Коли про це стало відомо, його запросили до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, щоб або спростувати цю інформацію, або дати стосовно неї пояснення.

Суддя підтвердив правдивість інформації і пояснив, що він не бачить у своїх вчинках порушень закону:

– по-перше, він давав консультації поза приміщенням суду і не в робочий час, тобто на його службових обов’язках це ніяк не відбивалося;

– по-друге, він консультував клієнтів з питань законодавства у сфері підприємницької діяльності, спори з яких, якщо такі виникають, розглядаються господарськими судами, а він працює у загальному місцевому і за внутрішньою спеціалізацією розглядає кримінальні справи;

– по-третє, у юридичній фірмі працюють тільки його син зі своєю дружиною, які ще не мають значного досвіду і тому не можуть консультувати зі складних питань права, що може відбитися на іміджі фірми, а звідси – і на розмірах доходів; існуюча ситуація дозволяє його сім’ї бути матеріально забезпеченою, а значить, і він як суддя є більш незалежним, ніж його колеги.

Чи сумісна вказана діяльність зі статусом судді? Які обмеження встановлює законодавство до діяльності профе-

сійного судді на посаді? Яке рішення має прийняти ВККС України за результатом розгляду інформації про вищезазначеного суддю? Який орган і в якому порядку приймає рішення про звільнення судді з посади в через несумісність?

15. У нарадчій кімнаті при постановленні вироку присяжні висловилися за необхідність призначення підсудному більш м'якого покарання, ніж запропоноване головуючим. Однак головуючий професійний суддя продовжував наполягати на суворій мірі покарання, підкреслюючи, що він краще знає закон. Один із присяжних категорично відмовився підписувати вирок, зазначивши серед причин неповне дослідження на судовому слідстві одного з епізодів обвинувачення (крадіжка майна з проникненням у житло).

Назвіть права й обов'язки присяжного. Який порядок ухвалення рішень судом у складі суддів і народних засідателів? Чим відрізняється процедура ухвалення рішень судом присяжних в Україні й у країнах англосаксонської системи права? Чи може присяжний висловити незгоду з ухваленим рішенням? Якщо так, то в якій формі це відбувається?

16. У заступника голови вищого спеціалізованого суду, доктора юридичних наук, який пропрацював на посаді судді 31 рік і має допуск до державної таємниці рівня “цілком таємно”, є 16-річний улюблений онук, який попросив дідуся подарувати йому на повноліття автомобіль моделі BMW X6.

Чи зможе суддя задовольнити прохання онука за рахунок свого посадового окладу і в якій строк? Який рівень суддівської винагороди встановлений законом і від чого він залежить?

17. У процесі судового розгляду справи по обвинуваченню гр. Н. у вчиненні навмисного вбивства за обтяжуючих обставин суддя декілька разів усно висловлювався про винуватість гр. Н. у скоєнні злочину через те, що той відмовлявся від давання показань. У відповідь підсудний сміявся, називав суддю хабарником, у нецензурній формі висловлював своє став-

лення до свідків обвинувачення.

Дайте правову оцінку діям учасників судового розгляду. Чи існують підстави для притягнення судді до дисциплінарної відповідальності? Хто може ініціювати таке провадження? Яке дисциплінарне стягнення, на Вашу думку, можна застосувати до судді у даному випадку? Які заходи може застосувати суддя до порушників порядку судового засідання?

18. Управління СБУ в Харківській області склало протокол про вчинення суддею корупційного правопорушення, передбаченого ст. 172⁶ КУпАП (порушення вимог фінансового контролю). Ленінський районний суд м. Харкова визнав суддю винним у вчиненні цього правопорушення. Відповідно до вимог ст. 285 КУпАП постанова суду про накладення адміністративного стягнення за адміністративне корупційне правопорушення на суддю була надіслана до ВККС України – як органу, який накладає дисциплінарні стягнення на суддів.

Оцініть дану правову ситуацію з точки зору вимог Закону України “Про судоустрій і статус суддів” щодо підстав притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності. Якими мають бути дії ВККС України у даній ситуації? Яке дисциплінарне стягнення має бути застосовано до судді у даному випадку?

Опрацюйте список літератури та нормативно-правових актів: №№ 2; 20; 23; 36; 39; 40; 42; 50; 53; 60; 62; 64; 70; 92; 96; 100; 105; 113; 115; 119; 121; 122; 131; 144; 145; 146.

Тема 6. Органи, що забезпечують функціонування судової влади

П л а н

1. Державна судова адміністрація України: статус, система органів, повноваження.
2. Вища рада юстиції: статус, склад та порядок формування, повноваження.
3. Вища кваліфікаційна комісія суддів України: склад, порядок формування та повноваження.
4. Національна школа суддів України: статус і структура.

5. Органи суддівського самоврядування: завдання, види, повноваження.

Завдання

19. Назвіть із перелічених нижче осіб, які можуть бути присутні на з'їзді суддів України без спеціального запрошення:

- 1) Президент України;
- 2) народний депутат України;
- 3) Уповноважений Верховної Ради України з прав людини;
- 4) ректор вищого навчального закладу;
- 5) Генеральний прокурор України;
- 6) слідчий прокуратури району;
- 7) член Вищої ради юстиції;
- 8) Міністр оборони України;
- 9) студент I курсу юридичного вузу.

Яким органом скликається черговий з'їзд суддів України та у який період? Яким органом та за яких умов може бути скликаний позачерговий з'їзд суддів України?

20. Із перелічених назвіть організаційні форми суддівського самоврядування та охарактеризуйте їх повноваження:

- 1) збори суддів відповідних судів;
- 2) науково-практичні конференції суддів;
- 3) З'їзд суддів України;
- 4) громадські ради при судах;
- 5) Рада суддів України;
- 6) координаційні наради з питань боротьби зі злочинністю за участю представників МВС, прокуратури та суду;
- 7) Громадський люстраційний комітет;
- 8) Асоціація слідчих суддів України;
- 9) Комітет забезпечення гарантій незалежності суддів.

Опрацюйте список літератури та нормативно-правових актів: №№ 7; 39; 40; 47; 54; 50; 6274; 92; 115; 119.

1. Суддя не може бути затриманий чи заарештований до винесення судом обвинувального вироку без згоди:

- 1) Голови Верховного Суду;
- 2) Генерального прокурора України;
- 3) Верховної Ради України;
- 4) Вищої ради юстиції.

2. Суддів Конституційного Суду України на посаду призначають:

- 1) Президент України, Верховна Рада України, З'їзд суддів України;
- 2) Президент України, Верховна Рада України, Рада суддів України;
- 3) Верховна Рада України, конференція суддів України, Вища рада юстиції;
- 4) Президент України, Верховна Рада України, Вища рада юстиції.

3. На посаду судді судів загальної юрисдикції може бути рекомендований для призначення громадянин України не молодший:

- 1) 30-ти років, стаж роботи в галузі права не менше 3-х років;
- 2) 25-ти років, стаж роботи в галузі права не менше 5-ти років;
- 3) 25-ти років, стаж роботи в галузі права не менше 3-х років;
- 4) 30-ти років, стаж роботи в галузі права не менше 5-ти років;

4. Суддями Верховного Суду України можуть бути громадяни України, які мають стаж роботи :

- 1) на посаді судді не менше 15-ти років;
- 2) у галузі права не менше 20-ти років, у тому числі не менше 5-ти років на посаді судді;
- 3) у галузі права не менше 15-ти років;
- 4) у галузі права не менше 10-ти років, у тому числі не менше 3-х років на посаді судді;

5. Народним засідателем може бути громадянин України, який досяг:

- 1) 20-річного віку;
- 2) 25-річного віку;
- 3) 35-річного віку;
- 4) 30-річного віку.

6. Вища кваліфікаційна комісія суддів України діє у складі:

- 1) 20-ти членів;
- 2) 12-ти членів;
- 3) 18-ти членів;
- 4) 11-ти членів.

7. Найвищим органом суддівського самоврядування є:

- 1) збори суддів;
- 2) З'їзд суддів України;
- 3) конференції суддів;
- 4) Рада суддів України.

8. Дисциплінарне провадження щодо суддів вищих спеціалізованих судів та суддів Верховного Суду України здійснює:

- 1) Вища рада юстиції;
- 2) Міністерство юстиції;
- 3) Вища кваліфікаційна комісія суддів.
- 4) Конституційний Суд України

9. Періодичне навчання суддів з метою підвищення рівня кваліфікації в Україні здійснює:

- 1) Академія суддів України;
- 2) Вища кваліфікаційна комісія України;
- 3) Національна школа суддів України;
- 4) будь-який юридичний вищий навчальний заклад 4-го рівня акредитації.

Б л о к І І

Т е м а 7. П р о к у р а т у р а

П л а н

1. Місце прокуратури в системі органів державної влади.
2. Правові основи прокурорської діяльності.
3. Засади організації та діяльності прокуратури: поняття, класифікація і характеристика.
4. Система органів прокуратури. Територіальні та спеціалізовані прокуратури.
5. Функції прокуратури України на сучасному етапі. Їх загальна характеристика.
6. Статус прокурора. Вимоги до осіб, що призначаються на посаду прокурора.
7. Порядок призначення та звільнення прокурорів. Адміністративні посади в органах прокуратури
8. Дисциплінарна відповідальність прокурорів.
9. Прокурорське самоврядування.

Завдання

21. Громадянин К., 26 років, який закінчив юридичний коледж зі ступенем бакалавра і має річний стаж роботи державним виконавцем, звернувся до регіональної прокуратури із заявою прийняти його на посаду прокурора у тому ж районі, де він працював на попередній посаді. Керівником регіональної прокуратури йому було відмовлено.

Чи були підстави для відмови? Які саме? Назвіть вимоги, що ставляться до осіб, які призначаються на посади прокурорів, та порядок їх призначення.

22. Прокурор Золочівської місцевої прокуратури виніс апеляційну скаргу на вирок Золочівського районного суду Харківської обл. до Апеляційного суду Харківської обл. Проку-

пор регіональної прокуратури Харківської обл. відкликав цю апеляцію у зв'язку з помилковою позицією прокурора Золочівської місцевої прокуратури.

Чи правильно вчинив прокурор області? Хто може відкликати апеляцію прокурора? Дайте характеристику принципу організації та діяльності органів прокуратури, на знання якого розраховано цю задачу.

23. До місцевої прокуратури звернувся громадянин Д., інвалід по зору, і, посилаючись на те, що йому дуже важко читати й писати, попросив виділити йому працівника прокуратури, який би зміг захистити його конституційні права у суді під час розгляду цивільної справи. Прокурор прокуратури відмовив йому, пояснивши, що у прокуратури на день звернення громадянина Д. виявився великий обсяг термінової роботи. Йому було запропоновано звернутися до юридичної консультації за місцем проживання.

Чи правильно вчинив прокурор? Інтереси яких груп громадян має представляти прокурор у суді?

24. За порушення трудової дисципліни прокурор регіональної прокуратури Харківської обл. своїм наказом притягнув до дисциплінарної відповідальності прокурора Харківської місцевої прокуратури № 2 та виніс йому сувору догану.

Чи правильно вчинив прокурор міста? Який орган може притягнути до дисциплінарної відповідальності працівників прокуратур? Які види дисциплінарних стягнень можуть застосовуватися до працівників прокуратури?

Опрацюйте список літератури та нормативно-правових актів №№: 22; 26; 32; 35; 39; 40; 41; 45; 62109; 111; 117; 135; 143.

Тема 8. Органи досудового розслідування та оперативно-розшукової діяльності

П л а н

1. Оперативно-розшукова діяльність: поняття, система органів, їх завдання і компетенція.
2. Досудове розслідування: поняття, форми.
3. Органи досудового розслідування, їх система, завдання і компетенція.
3. Структура слідчого апарату. Статус слідчого.
4. Керівник органу досудового розслідування, його повноваження.

Завдання

25. Під час розслідування кримінального провадження виникла необхідність провести обшук житла громадянина К. Слідчий звернувся з відповідним клопотанням до прокурора, але згоди не отримав. Після цього слідчий звернувся з аналогічним клопотанням безпосередньо до слідчого судді.

Чи додержано у вказаній ситуації вимоги кримінально-процесуального законодавства? У чому полягає процесуальна свобода слідчого? Який порядок оскарження рішень прокурора?

26. Із зазначених нижче назвіть види органів, перелік яких закріплюють нормативні акти:

- 1) правоохоронні органи;
- 2) органи досудового слідства;
- 3) органи дізнання;
- 4) органи, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність;
- 5) органи, що суміщають оперативно-розшукові та кримінально-процесуальні функції.

Опрацюйте список літератури та нормативно-правових актів: №№ 1; 5; 17; 19; 21; 39; 40; 42; 46; 62; 68; 94; 101; 103; 107; 108; 111; 114; 136; 140.

Тема 9. Органи внутрішніх справ

П л а н

1. Органи внутрішніх справ: поняття, система, завдання та місце в системі правоохоронних органів.
2. Міністерство внутрішніх справ України: структура та правові основи.
3. Головні управління та управління Міністерства внутрішніх справ України: завдання, структура та повноваження.
4. Органи внутрішніх справ у районах (містах): структура та повноваження.
5. Міліція: поняття, завдання, структура, повноваження. Вимоги до осіб, які приймаються на службу в міліцію.
6. Національна поліція України: завдання, компетенція та правові основи.
7. Структура Національної поліції України та її територіальні органи.
8. Види поліції: загальна характеристика компетенції.
9. Вимоги до осіб, які приймаються на службу до Національної поліції України.

Завдання

27. До Л. зателефонувала його сусідка М., яка знає, що він є працівником поліції, і попросила втихомирити її п'яного чоловіка, що погрожує їй та їхнім дітям. На це Л. відповів відмовою, аргументуючи тим, що по-перше, він у відпустці, а по-друге, залагодження сімейних сварок не є обов'язком поліцейського.

Які нормативні акти регламентують повноваження Національної поліції? Чи правильно вчинив працівник поліції Л.? Якщо ні, то як він повинен був себе поводити та якими нормативними актами це регулюється?

28. При здійсненні своїх повноважень патрульний поліцейський З. помітив у міському парку собаку – агресивну, з очевидними ознаками сказу, на підставі чого він зробив висновок, що

вона може загрожувати його життю та здоров'ю, а також здоров'ю відвідувачів парку. З. вжив один із поліцейських заходів примусу – застосування вогнепальної зброї – і застрелив собаку.

Які нормативні акти регламентують повноваження Національної поліції? Чи правильно вчинив працівник поліції З.? Якщо ні, то як він повинен був себе поводити та якими нормативними актами це регулюється?

Опрацюйте список літератури та нормативно-правових актів: №№ 30; 31; 39; 40; 42; 66; 67; 78; 101; 103; 107; 108; 140.

Тема 10. Податкова міліція

(колоквіум)

Питання для обговорення

1. Завдання податкової міліції.
2. Структура податкової міліції.
3. Повноваження податкової міліції.
4. Служба в податковій міліції.

Опрацюйте список літератури та нормативно-правових актів: №№ 30; 31; 39; 40; 42; 62; 66; 67; 68; 69; 93; 101; 107; 108; 129; 140.

Тема 11. Органи Служби безпеки України

П л а н

1. Завдання і правові основи діяльності Служби безпеки України.
2. Система та організація діяльності Служби безпеки України.
3. Принципи діяльності Служби безпеки України.
4. Повноваження органів Служби безпеки України.
5. Кадрове забезпечення СБУ. Вимоги до осіб, які приймаються на службу до органів Служби безпеки України.
6. Контроль за діяльністю органів Служби безпеки України.

Завдання

29. У ході переслідування підозрюваного у вчиненні крадіжки співробітники Служби безпеки України 14 серпня проникли на присадибну ділянку громадянина П., провели її огляд і обшук дачного будинку, зламавши при цьому вхідні двері. Дізнавшись про це, громадянин П. звернувся до органу Служби безпеки з вимогою надати пояснення щодо зазначених дій. Не отримавши пояснень протягом місяця, громадянин П. подав скаргу до суду з вимогою відшкодувати заподіяну йому працівниками Служби безпеки України матеріальну і моральну шкоду. Викликаний до суду представник Служби безпеки України заперечив проти скарги, мотивуючи тим, що їх співробітники вже 16 серпня повідомили прокурора про цей факт і отримали його санкцію на обшук житла.

Яке рішення повинен прийняти суд? Які права і обов'язки Служби безпеки України передбачені законодавством?

Опрацюйте список літератури та нормативно-правових актів: №№ 12; 18; 30; 31; 34; 39; 40; 42; 48; 62; 68; 101; 107; 108; 114; 147; 148.

Тема 12. Національне антикорупційне бюро

(колоквіум)

Питання для обговорення

1. Завдання та правові основи діяльності.
2. Принципи діяльності Національного антикорупційного бюро України.
3. Загальна структура Національного антикорупційного бюро України.
4. Директор НАБУ: вимоги, порядок призначення та повноваження.
5. Статус працівників НАБУ: вимоги, порядок призначення та повноваження.

Опрацюйте список літератури та нормативно-правових актів: №№ 12; 18; 30; 31; 34; 39; 40; 42; 48; 62; 68; 83; 97; 101; 104; 107; 108; 109; 110.

1. Не належить до засад діяльності прокуратури принцип:

- 1) прозорості;
- 2) автономії;
- 3) територіальності;
- 4) презумпції невинуватості.

2. Прокурорами місцевих прокуратур можуть призначатися особи:

- 1) які мають стаж роботи в галузі права не менше двох років;
- 2) які пройшли стажування в органах прокуратури протягом 1 року;
- 3) після отримання вищої юридичної освіти.

3. Генеральний прокурор України призначається на посаду:

- 1) Верховною Радою України за поданням Прем'єр-міністра України;
- 2) Президентом України за згодою Верховної Ради України;
- 3) Прем'єр-міністром України;
- 4) Головою Верховного Суду України

4. Який підрозділ Міністерства внутрішніх справ має право здійснювати оперативно-розшукову діяльність:

- 1) кримінальна міліція;
- 2) міліція громадської безпеки;
- 3) міліція охорони;
- 4) державна автомобільна інспекція.

5. Положення про структурні підрозділи Міністерства внутрішніх справ затверджується:

- 1) Верховною Радою України;
- 2) Кабінетом Міністрів України;
- 3) Міністром внутрішніх справ;
- 4) Прем'єр-міністром України.

6. Служба безпеки України — це державний правоохоронний орган, який:

- 1) підпорядкований Президенту України і підконтрольний Верховній Раді України;

- 2) підпорядкований Раді національної безпеки і оборони України;
- 3) підпорядкований тільки Президенту України;
- 4) підконтрольний Кабінету Міністрів України.

7. Начальники обласних управлінь Служби безпеки України призначаються на посаду:

- 1) Головою Служби безпеки України;
- 2) Президентом України;
- 3) Президентом України за поданням Голови Служби безпеки України;
- 4) Верховною Радою України за поданням Голови Служби безпеки України.

8. Нагляд за додержанням і застосуванням законів при здійсненні дізнання, досудового слідства і оперативно-розшукової діяльності Службою безпеки України здійснюється:

- 1) Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини;
- 2) Верховним Судом України;
- 3) Прокуратурою України;
- 4) Конституційним Судом України.

9. Справи про фіктивне підприємництво розслідують слідчі:

- 1) міліції;
- 2) податкової міліції;
- 3) прокуратури;
- 4) Служби безпеки України.

10. МВС очолює:

- 1) Міністр, який призначається на посаду за поданням Прем'єр-міністра України і звільняється з посади Верховною Радою України;
- 2) Міністр, який призначається на посаду за поданням Прем'єр-міністра України і звільняється з посади Президентом України;
- 3) Міністр, який призначається на посаду Прем'єр-міністром України.

Тема 13. Адвокатура

П л а н

1. Поняття та сутність інституту адвокатури.
2. Правове регулювання адвокатської діяльності.
3. Принципи адвокатської діяльності.
4. Правовий статус адвоката: порядок набуття, права та обов'язки. Обмеження щодо надання адвокатом правової допомоги.
5. Правовий статус помічника адвоката
6. Організаційні форми діяльності адвокатури. Єдиний реєстр адвокатів.
7. Спілки та асоціації адвокатів.
8. Види адвокатської діяльності.
9. Адвокатська таємниця.
10. Основні принципи адвокатської етики.
11. Гарантії адвокатської діяльності.
12. Дисциплінарна відповідальність адвокатів.
13. Кваліфікаційно-дисциплінарні комісії адвокатури: склад, структура та повноваження.
14. Безоплатна правова допомога: види, право на надання та отримання.

Завдання

30. До Міністерства юстиції України надійшла заява громадянина Н., який є уповноваженим представником адвокатської фірми “Консоль”, із проханням зареєструвати зазначене адвокатське об'єднання. Для реєстрації були подані всі необхідні документи. При розгляді питання про реєстрацію було встановлено, що статутом адвокатської фірми “Консоль” передбачається можливість ведення підприємницької діяльності.

Яке рішення має бути прийняте Міністерством юстиції України і чому? Як Ви розумієте цілі і завдання адвокатських об'єднань?

31. Адвокату В. доручено ведення справи по звинуваченню К. за ч. 2 ст. 396 КК України. У кримінальному провадженні була вкрай поверхово досліджена особистість К. Адвокат направив лист за місцем його роботи з проханням надіслати більш детальну характеристику.

Чи правильно зробив адвокат? Назвіть основні види адвокатської діяльності.

32. Громадянка М., 1977 р. народж., має постійне місце роботи та місце проживання, звернулась до Юридичної клініки Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого з проханням допомогти скласти позовну заяву та вимогою надання безоплатного адвоката по справі про розподіл майна з колишнім чоловіком. В останньому їй було відмовлено.

Які види безоплатної правової допомоги наведені в завданні? Назвіть організації, які мають право надання безоплатної правової допомоги.

Опрацюйте список літератури та нормативно-правових актів: №№ 6; 9; 11; 28; 39; 40; 51; 62; 63; 75; 76; 80; 85; 87; 88; 89; 90; 99; 102; 116; 122; 125; 132; 137.

Тема 14. Органи та установи юстиції

П л а н

1. Органи та установи юстиції: система та завдання.
2. Органи юстиції: система, правова основа діяльності, повноваження (Міністерство юстиції України та його територіальні управління).
3. Установи, що координуються через Міністра юстиції України.
4. Підвідомчі установи та державні підприємства юстиції.

Завдання

33. Назвіть з наведеного переліку повноваження Міністерства юстиції України:

- 1) офіційне видання збірників законодавства та кодексів України;
- 2) підготовка проектів концепцій напрямів розвитку законодавства;
- 3) підготовка пропозицій щодо проведення в Україні правової реформи;
- 4) примусове виконання рішень судів;
- 5) перевірка законності вчинення нотаріальних дій;
- 6) профілактика правопорушень;
- 7) реєстрація адвокатських об'єднань.

Опрацюйте список літератури та нормативно-правових актів: №№ 25; 39; 40; 58; 62; 71; 73; 82; 93; 106; 134.

Тема 15. Нотаріат

П л а н

1. Поняття нотаріату та нотаріальної діяльності, її форми, види, принципи здійснення.
2. Право на заняття нотаріальною діяльністю.
3. Статус нотаріуса, його права та обов'язки.
4. Організаційна побудова державного нотаріату в Україні:
  - 1) державні нотаріальні контори,
  - 2) державні нотаріальні архіви.
5. Дисциплінарна відповідальність державного нотаріуса.
6. Особливості приватної нотаріальної діяльності.
  - 6.1. Порядок реєстрації приватного нотаріуса
  - 6.2. Вимоги до робочого місця приватного нотаріуса
  - 6.3. Особливості юридичної відповідальності приватного нотаріуса
  - 6.4. Підстави і порядок зупинення та припинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса.
7. Нотаріальні дії: порядок та правила вчинення.
8. Нотаріальна таємниця і гарантії її дотримання.

Завдання

34. На підставі результатів перевірки роботи нотаріальних органів міста начальник обласного управління юстиції анулював реєстраційне посвідчення приватного нотаріуса і скасував постанову державного нотаріуса про відмову у вчиненні нотаріальної дії.

Чи правомірні дії начальника обласного управління юстиції?

35. Назвіть з наведеного переліку органи та посадових осіб, яким закон надає право вчиняти нотаріальні дії у певних встановлених законом випадках:

- 1) посадові особи місцевих рад;
- 2) консульські установи;
- 3) лікарі швидкої допомоги;
- 4) командири військових частин;
- 5) адвокати.

36. Приватний нотаріус вчинив такі дії:

- 1) видав дублікати документів, що зберігаються в справах нотаріату;
- 2) видав свідоцтво про право на спадщину;
- 3) вжив заходів щодо охорони спадкового майна;
- 4) засвідчив справжність підпису на документі, призначеному для пред'явлення його за кордоном;
- 5) від імені клієнта склав позовну заяву до господарського суду;
- 6) склав протокол огляду місця події у кримінальній справі на прохання слідчого;
- 7) посвідчив протест прокурора на незаконне рішення міської ради;
- 8) вчинив виконавчий напис про стягнення заборгованості з заробітної плати.

Які з цих дій нотаріуса є правомірними? Відповідь обґрунтуйте з посиланням на відповідні норми правових актів.

Опрацюйте список літератури та нормативно-правових актів: №№ 4; 24; 25; 29; 37; 39; 40; 58; 62; 71; 72; 73; 77; 79; 81; 82; 93; 106; 118; 134; 133; 138; 139; 141.

1. До установ та органів Міністерства юстиції України належать:

- 1) адвокатура;
- 2) державні нотаріальні контори і Державна виконавча служба;
- 3) Інститут підвищення кваліфікації суддів;
- 4) кваліфікаційно-дисциплінарні комісії адвокатури.

2. Назвіть органи, які визначають рівень професійних знань осіб, що мають намір займатися адвокатською діяльністю:

- 1) судові органи;
- 2) Вища рада юстиції;
- 3) кваліфікаційно-дисциплінарні комісії адвокатури;
- 4) органи місцевого самоврядування.

3. Визначте організаційні форми адвокатської діяльності :

- 1) адвокатське бюро;
- 2) державні контори;
- 3) адвокатські філії;
- 4) адвокатські фонди;

4. Назвіть види дисциплінарних стягнень, що можуть бути застосовані до адвоката:

- 1) догана;
- 2) пониження у кваліфікаційному класі;
- 3) попередження;
- 4) зняття з посади.

5. Сутність адвокатської таємниці складають :

- 1) питання, з яких громадянин або юридична особа зверталися до адвоката;
- 2) час та місце порушення кримінального провадження;
- 3) будь-яка інформація, отримана адвокатом у суді;
- 4) відомості про склад суду.

6. Вища кваліфікаційні комісія нотаріату утворюється:

- 1) при Державній судовій адміністрації України;
- 2) при районних управліннях Міністерства юстиції України;

3) при управліннях юстиції Ради Міністрів Республіки Крим, обласної, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій;

4) при Міністерстві юстиції України.

7. Державні нотаріальні контори відкриваються і ліквідуються:

1) Міністром юстиції України;

2) Міністерством юстиції України;

3) управліннями юстиції Ради Міністрів Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій.

8. Нотаріусом може бути громадянин України, який має стаж роботи у сфері права не менш як :

1) шість років, з них помічником нотаріуса або консультантом державної нотаріальної контори – не менш як три;

2) шість років;

3) три роки.

9. Видами адвокатської діяльності НЕ є:

1) складення заяв, скарг, процесуальних та інших документів правового характеру;

2) надання правової допомоги свідку у кримінальному провадженні;

3) виконання судових рішень.

10. Повноваженнями Міністерства юстиції України, пов'язаними із судовою гілкою влади, є:

1) участь Міністерства юстиції у призначенні суддів безстроково;

2) внесення Міністерством юстиції Президенту України подання щодо утворення та ліквідації судів на підставі пропозиції голови відповідного спеціалізованого суду;

3) відповідальність Міністерства юстиції за організаційне забезпечення судової влади.

СПИСОК НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрусяк В. Мета та завдання досудового слідства / В. Андрусяк // Вісн. прокуратури. – 2010. – № 1. – С. 77-80.
2. Астрова Л. М. Склад і особливості формування Конституційного Суду України / Л. М. Астрова // Вісн. Акад. адвокатури України. – Вип. 10. – 2007. – С. 27-32.
3. Банчук О. А. Вимоги статті 6 Конвенції про захист прав і основних свобод до процедури здійснення судочинства / О. А. Банчук, О. Р. Куйбіда. – Київ: ІКЦ “Леста”, 2005. – 116 с.
4. Баранкова В. Правова природа нотаріальної діяльності / В. Баранкова // Вісн. Акад. прав. наук України. – Вип. 3 (14). – 1998. – С. 137-143.
5. Баулін О. В. Поняття і система основних положень досудового розслідування України / О. В. Баулін, І. В. Потайчук // Незалежний суд – гарантія захисту прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 30 трав. 2009 р. – Чернівці: Чернів. нац. ун-т, 2009. – С. 387-394.
6. Бірюкова А. М. Гарантії адвокатської діяльності при здійсненні захисту / А. М. Бірюкова // Вісн. Акад. адвокатури України. – 2007. – С. 10. – 135-139.
7. Бринцев В. Д. Організаційне забезпечення діяльності судів на регіональному рівні (нормативна база, проблеми та шляхи вирішення) / В. Д. Бринцев. – Київ: Юстиніан, 2003. – 400 с.
8. Бринцев В. Д. Стандарти правової держави: втілення у національну модель організаційного забезпечення судової влади: монографія / В. Д. Бринцев. – Харків: Право, 2010. – 464 с.
9. Варфоломеєва Т. В. Науково-практичний коментар до Закону України “Про адвокатуру” / Т. В. Варфоломеєва, С. В. Гончаренко // Законодавство про адвокатуру та адвокатську діяльність. – Київ: Юрінком Інтер, 2003. – 432 с.
10. Веніславський Ф. Конституційний Суд України в механізмі забезпечення стабільності конституційного ладу / Ф. Веніславський // Вісн. Конституц. Суду України. – 2010. – № 2. – С. 130-137.

11. Вільчик Т. Б. Організація роботи адвокатури України: навч. посібник / Т. Б. Вільчик. – Харків: Вид. СПД ФО Вапнярчук Н. М., 2006.

12. Вітик І. Щодо окремих правових аспектів реформування правосуб'єктності Служби безпеки України / І. Вітик, В. Костюк // Право України. – 2009. – № 12. – С. 218-222.

13. Всеобщая декларация прав человека от 10 дек. 1948 г. // Междунар. док. по правам человека. – Харьков: РИФ “Арсин, ЛТД”, 2000. – С. 6-12.

14. Глушков В. О. Судові та правоохоронні органи України: навч. посібник / В. О. Глушков, С. А. Кузьмін, В. В. Михайленко. – Київ : Дакор, 2013. – 376 с.

15. Глущенко С. Місце вищих спеціалізованих судів України у системі судової влади / С. Глущенко // Вісн. прокуратури. – 2012. – № 9. – С. 104-113.

16. Городовенко В. В. Принципи судової влади: монографія / В. В. Городовенко; Нац. ун-т “Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого”. – Харків: Право, 2012. – 448 с.

17. Горпенюк А. Організаційно-правові питання вдосконалення досудового слідства в Україні / А. Горпенюк // Вісн. прокуратури. – 2010. – № 2. – С. 64-68.

18. Грідін О. В. Становлення та розвиток органів Служби безпеки України (історико-правовий аналіз) / О. В. Грідін // Держава і право. Юрид. і політ. науки. – Вип. 47. – Київ: Ін-т держави і права НАН України, 2010. – С. 152-158.

19. Грошевий Ю. М. Досудове розслідування кримінальних справ / Ю. М. Грошевий, В. В. Вапнярчук, О. В. Капліна. – Харків: ФІНН, 2009. – 328 с.

20. Грошевой Ю. М. Проблемы формирования судейского убеждения в уголовном судопроизводстве / Ю. М. Грошевой. – Харьков: Выща шк., 1975.

21. Досудове розслідування: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення: [матеріали постійно діючого наук.-практ. семінару] (23 жовт. 2009 р.). – Вип. 1. – Харків: Оберіг, 2009. – 312 с.

22. Європейські керівні принципи з етики і поведінки для прокурорів (Будапештські керівні принципи), прийняті на 6-й

конф. ген. прокурорів країн Європи 31.05.2005 р., Будапешт) // Правові основи прокурорської діяльності в Україні: наук.-практ. посіб. / А. В. Лапкін. – Харків: Право, 2013. – С. 7-73.

23. Європейська хартія про статус суддів // Вісн. Верхов. Суду України. – 1998. – № 4. – С. 2-9.

24. Єфіменко Л. В. Нотаріат в Україні: законодавство, судова практика / Л. В. Єфіменко. – Київ: Юрінком Інтер, 2009. – 400 с.

25. Железняк Н. Міністерство юстиції України – провідний орган у забезпеченні реалізації державно-правової політики / Н. Железняк // Право України. – 2000. – № 8.

26. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 р. / М-во юстиції України – Київ: Логос, 1998. – 8 С.

27. Загуменна Ю. О. Правоохоронні органи: поняття, ознаки, функції, особливості діяльності / Ю. О. Загуменна // Право і безпека. – 2010. – № 3. – С. 145-150.

28. Іванцова А. В. Організаційні форми діяльності адвокатури: монографія / А. В. Іванцова. – Харків: ФІНН, 2011. – 248 с.

29. Інструкція про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України: затв. наказом Мін'юсту України від 22.02.2012 р. № 296/5 // Офіц. вісн. України. – 2012. – № 17. – С. 66. – Ст. 632.

30. Камінський А. Нові пріоритети у діяльності органів внутрішніх справ України / А. Камінський // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: матеріали XII наук.-практ. конф., 9-10 листоп. 2006 р. – Львів, 2006.

31. Капля О. Правовий статус правоохоронних органів Європейського Союзу / О. Капля // Вісн. Акад. упр. МВС. – 2008. – № 3. – С. 105-115.

32. Каркач П. М. державне обвинувачення в суді – конституційна функція прокуратури / П. М. Каркач. – Харків: Право, 2013.

33. Кодекс адміністративного судочинства України // Відом. Верхов. Ради України. – 2005. – № 35-36, № 37. – Ст. 446.

34. Кодекс про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-X [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>

35. Кодекс професійної етики та поведінки працівників прокуратури [Електрон. ресурс] : затв. наказом Ген. прокурора України № 123 від 28.11.2012 р. – Режим доступу: http://www.gp.gov.ua/ua/kodet.html?_m=publications&_t=rec&id=113992

36. Кодекс суддівської етики: затв. XI черговим з'їздом суддів України 22.02.2013 р. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://court.gov.ua/userfiles/Kodexsudetiki28129.pdf> – Заголовок з екрана.

37. Комаров В. Новелізація нотаріального законодавства / В. Комаров, В. Баранкова // Юрид. вісн. України. – 2007. – № 15. – С. 5.

38. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. // 36. договорів Ради Європи. – Київ: Парлам. вид-во, 2000. – С. 27-45.

39. Конституція України // Офіц. вісн. України. – 2010. – № 72/1 (Спец. вип.). – С. 15. – Ст. 2598.

40. Конституція України: наук.-практ. комент. / редкол.: В. Я. Тацій, О. В. Петришин, Ю. Г. Барабаш та ін. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Харків: Право, 2011. – 1128 с.

41. Косюта М. В. Прокуратура України: навч. посіб. / М. В. Косюта. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Київ: Знання, 2010. – 404 с.

42. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р., № 4651-VI // Голос України. – 2012. – 19 трав. – № 90 – 91.

43. Курило О. М. Проблеми організації роботи апеляційного суду області: монографія / О. М. Курило ; НУ ЮАУ, Апеляц. суд Харків. обл. – Харків: Юрайт, 2013. – 256 с.

44. Лапкін А. В. Організація судових та правоохоронних органів України у схемах: навч. посіб. / А. В. Лапкін. – Харків: Право, 2015. – 136 с.

45. Лапкін А. В. Конституційно-правовий статус прокуратури України і міжнародний досвід / А. В. Лапкін // Другі конституційні читання: зб. тез наук. доп. і повідомл. міжнар. наук. конф. – Харків: Права людини, 2009. – С. 270-272.

46. Лобойко Л. М. Реорганізація органів досудового розслідування у контексті концепції реформування кримінальної юстиції України / Л. М. Лобойко // Актуальні проблеми розкриття та розслідування злочинів у сучасних умовах. – Ч. 1: матеріали Всеукраїн. наук.-практ. конф., 30 жовт. 2009 р. – Запоріжжя: Юрид. ін-т ДДУВС, 2009. – С.86-89.

47. Марочкін І. Є. Органи, що забезпечують формування суддівського корпусу / І. Є. Марочкін // Проблеми законності. – 2012. – Вип. 120. – С. 239-246.

48. Маяков В. А. Актуальні питання діяльності органів досудового слідства Служби безпеки України / В. А. Маяков // Досудове розслідування: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення: [матеріали постійно діючого наук.-практ. семінару, 23 жовт. 2009 р.]. – Вип. 1. – Харків: Оберіг, 2009. – С. 19-23.

49. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1966 р. // Права людини: міжнарод. договори України, декларації, док. – Київ, 1992. – С. 36-62.

50. Міжнародні стандарти незалежності суддів: зб. документів / уклад. А. Г. Алексєєв. – Київ: Поліграф-Експрес, 2008. – 184 с.

51. Міністерство юстиції України: роз'яснення 09.04.2012 р. Закон України "Про безоплатну правову допомогу": основні положення та підходи до впровадження [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua>

52. Москвич Л. М. Ефективність судової системи: концептуальний аналіз: монографія / Л. М. Москвич. – Харків: ФІНН, 2011. – 384 с.

53. Москвич Л. М. Правовий статус носіїв судової влади в Україні (професійні судді, народні засідателі, суд присяжних): монографія / Л. М. Москвич, С. О. Іваницький, І. О. Русанова. – Харків: ФІНН, 2009. – 488 с.

54. Назаров І. В. Правовий статус Вищої ради юстиції / І. В. Назаров. – Харків: Право, 2006.

55. Назаров І. В. Принципи побудови судової системи: монографія / І. В. Назаров – Харків: ФІНН, 2009. – 144 с.

56. Назаров І. В. Судові системи країн Європейського Союзу та України: генезис та порівняння / І. В. Назаров. – Харків: ФІНН, 2011. – 432 с.

57. Нор В. Т. Судові та правоохоронні органи України: підручник / В. Т. Нор, Н. П. Анікіна, Н. Р. Бобченко ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Київ : Ін Юре, 2010. – 240 с.

58. Нотаріат в Україні: підручник / за ред. В. В. Комарова. – Київ: Юрінком Інтер, 2006.

59. Овсяннікова О. О. Транспарентність судової влади: монографія / О. О. Овсяннікова. – Харків: ФІНН, 2010. – 336 с.

60. Овчаренко О. М. Юридична відповідальність судді: теоретико-прикладне дослідження: монографія / О. М. Овчаренко. – Харків: Право. – 576 с.

61. Овчаренко О. М. Доступність правосуддя та гарантії його реалізації: монографія / О. М. Овчаренко. – Харків: Право, 2008. – 304 с.

62. Організація судових та правоохоронних органів: підруч. для студентів юрид. спеціаліз. вищ. навч. закл. / І. Є. Марочкін, Л. М. Москвич та ін.; за ред. І. Є. Марочкіна. – Харків: Право, 2013. – 448 с.

63. Основні положення про роль адвокатів [Електрон. ресурс]: прийняті VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам 01.08.1990 р.

64. Основні принципи незалежності судових органів від 06.09.1985 р. / Міжнарод. защита прав человека: док. и коммент. – Харків: Синтекс. – 1998. – С. 162-166.

65. Організація судової влади в Україні / за наук. ред. А. О. Селіванова. – Київ: Юрінком Інтер, 2002.

66. Петриченко О. Проблеми реформування законодавства щодо системи органів досудового слідства в Україні / О. Петриченко // ЮСТІНІАН: Юрид. журн. – 2002. – № 5. – С. 1.

67. Пивоваров В. В. Взаємодія органів досудового слідства та дізнання при розслідуванні кримінальних справ: монографія / В. В. Пивоваров, Л. І. Щербина. – Харків: Право, 2006.

68. Погорецький М. А. Досудове слідство України: історія та сучасність / М. А. Погорецький // Вісн. Луган. акад. внутр. справ МВС. – 2002. – Вип. 3. – С. 216-227.

69. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: [http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/податковий кодекс](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/податковий_кодекс)

70. Подкопаєв С. В. Дисциплінарна відповідальність суддів: сутність, механізм реалізації / С. В. Подкопаєв. – Харків: ВД ІНЖЕК, 2003. – 192 с.

71. Положення про Міністерство юстиції України: затв. пост. Кабінету Міністрів України від 02.07.2014 р. № 228 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/228-2014-D0BF/print1390224962826662>. – Заголовок з екрана.

72. Положення про Вищу кваліфікаційну комісію нотаріату: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 08.12.2006 р. № 1689 // Офіц. вісн. України. – 2006. – № 50. – Ст. 3314.

73. Положення про Головні управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, в областях, містах Києві та Севастополі [Електрон. ресурс]: затв. наказом Міністерства юстиції України від 23.06.2011 р. № 1707/5. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/0/8815>. – Заголовок з екрана.

74. Положення про Державну судову адміністрацію України [Електрон. ресурс]: затв. рішенням Ради суддів України від 22.10.2010 р. № 12. – Режим доступу: <http://court.gov.ua/olsa>. – Заголовок з екрана.

75. Положення про Вищу кваліфікаційно-дисциплінарну комісію адвокатури: затв. Установчим з'їздом адвокатів України від 17.11.2012 р. – Режим доступу: <http://vkdka.org>

76. Регламент Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури: затв. Рішенням Ради адвокатів України від 4-5 липня 2014 р. № 78. – Режим доступу: <http://vkdka.org>

77. Регламент кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури регіону: затв. Рішенням Ради адвокатів України від 17.12. 2013 р. № 268. – Режим доступу: <http://vkdka.org>

78. Положення про Вищу кваліфікаційну комісію нотаріату: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 31 серп. 2011 р. № 923. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/ru/923-2011-%D0%BF>

79. Положення про порядок видачі свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю: затв. наказом Мін'юсту України від 22.06.2009 р. № 1107/5 // Бюл. законодавства і юрид. практики України. – 2009. – № 49. – Ст. 1664.

80. Порядок видачі свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю: затв. наказом Мін'юсту України від 11.07.2012 р. № 1043/5. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1170-12>.

81. Положення про порядок реєстрації приватної нотаріальної діяльності та заміщення приватного нотаріуса: затв. наказом Мін'юсту України від 22.03.2011 р. № 871/5. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0388-11>

82. Положення про районні, районні у містах, міські (міст обласного значення), міськрайонні управління юстиції [Електрон. ресурс]: затв. наказом Міністерства юстиції України від 23.06.2011 р. № 1707/5. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0760-11>. – Заголовок з екрану.

83. Положення про Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні правопорушення [Електрон. ресурс]. – затв. наказом Міністерства юстиції України від 11.01.2012 р. № 39/5– Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0028-12>

84. Порівняльне судове право: навч. посібник / І. Є. Марочкін, Л. М. Москвич, Н. В. Сібільова та ін.; за ред. І. Є. Марочкіна та Л. М. Москвич. – Харків: Право, 2008.

85. Програма складання кваліфікаційного іспиту: затв. Рішенням Ради адвокатів України від 1.06 2013 р. № 153. – Режим доступу: <http://vkdkka.org>

86. Пошва Б. М. Судова влада в Україні як гарантія міжнародних стандартів захисту прав людини / Б. М. Пошва // Бюл. М-ва юстиції України. – 2015. – № 2. – С. 5-26.

87. Правила адвокатської етики [Електрон. ресурс]: затв. Установчим з'їздом адвокатів України від 17.11.2012 р. – Режим доступу: <http://vkdkka.org>

88. Принципи та керівні настанови щодо доступу до правової допомоги у системі кримінального правосуддя [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua>

89. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>

90. Про безоплатну правову допомогу : Закон України від 02.06.2011 р. № 3460-VI // Офіц. вісн.України. – 2011. – № 51. – Ст. 2009.

91. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 р. № 3477-IV // Офіц. вісн. України. – 2006. – № 12. – Ст. 792.

92. Про Вищу раду юстиції: Закон України від 15.01.1998 р. № 22/98-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1998. – № 25. – Ст. 146 (в ред. від 2 лют. 2015 р.).

93. Про державну виконавчу службу: Закон України від 24.03.1998 р. № 202/98 ВР [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: [http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/продержавнувиконавчу службу](http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/продержавнувиконавчуслужбу).

94. Про доступ до судових рішень: Закон України від 22.12.2005 р. № 3262-IV // Офіц. вісн. України. – 2006. – № 1. – Ст. 13.

95. Про запобігання корупції: Закон України // Офіц. Вісн. України. – 2014. – № 87. – Ст. 2474.

96. Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки: Закон України від 14.10.2014 р. № 1699-VII [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1699-18>

97. Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного реєстру судових рішень: постанова Кабінету Міністрів України від 22.05.2006 р. № 740 // Офіц. вісн. України. – 2006. – № 22. – Ст. 1623.

98. Про затвердження Порядку оплати праці адвокатів з надання громадянам правової допомоги в кримінальних справах за рахунок держави: постанова Кабінету Міністрів України від 14.05.1999 р. № 821 // Офіц. вісн. України. – 1999. – № 20. – Ст. 884.

99. Про Конституційний Суд України: Закон України від 26.10.1996 р. № 422/96-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. – № 49. – Ст. 272.

100. Про контррозвідувальну діяльність: Закон України від 26.12.2002 р. № 374-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2003. – № 4. – Ст. 95.

101. Про Концепцію формування системи безоплатної правової допомоги : Указ Президента України № 509/2006 від 09.06.2006 р. // Офіц. вісн. України. – 2006. – № 24. – Ст. 1764.

102. Про міліцію: Закон України від 20.12.1990 р. № 565-XII // Відом. Верхов. Ради УРСР. – 1991. – № 4. – Ст. 20 (із змін. та допов.).

103. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14.10.2014 р. № 1698-VII [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/проантикорупційне_бюро.

104. Про незалежність судової влади: постанова Пленуму Верхов. Суду України № 8 від 13.06.2007 р. // Вісн. Верхов. Суду України. – 2007. – № 6. – С. 2 – 6.

105. Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 р. № 3425-XII // Відом. Верхов. Ради України. – 1993. – № 39. – Ст. 383.

106. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 р. № 2135-XII (із змін.) // Відом. Верхов. Ради України. – 1992. – № 22.

107. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30.06.1993 р. № 3341-XII // Відом. Верхов. Ради України. – 1993. – № 35. – Ст. 358.

108. Про організацію діяльності прокурорів у кримінальному провадженні [Електрон. ресурс]: наказ Генерального прокурора України № 4 гн від 19.12.2012 р. – Режим доступу: http://www.gp.gov.ua/ua/gl.html?_m=publications&_t=rec&id=94102

109. Про очищення влади: Закон України від 16.09.2014 р. № 1682-VII [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/проочищеннявлади>

110. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 р. № 1697-VII [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>

111. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основних свобод 1950 р., Першого Протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції: Закон України від 17.07.1997 р.

№ 475/97-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1997. – № 40. – Ст. 263; 1999. – № 22-23. – Ст. 197.

112. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10.02.2010 р. // Відом. Верховної Ради України. – 2010. – № 14-15, № 16-17. – Ст. 133.

113. Про Службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 р. № 2229-ХІІ // Відом. Верхов. Ради України. – 1992. – № 27. – Ст. 382.

114. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 07.07.2010 р. № 2453-VI // Офіц. вісн. України. – 2010. – № 55/1. – Ст. 1900 (в ред. від 2 лют. 2015 р.).

115. Програма складання кваліфікаційних іспитів особами, які виявили намір отримати Свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю: затв. протоколом Вищої кваліфікаційної комісії адвокатури України від 01.10.1999 р. № 6/2 (зі змін. та допов. від 23.04.2004 р. № 4/3-2) // Бюл. законодавства і юрид. практики України. – 2010. – № 4. – С. 349.

116. Прокурорський нагляд в Україні: підручник / І. Є. Марочкін, П. М. Каркач, Ю. М. Грошевий та ін.: за ред. І. Є. Марочкіна і П. М. Каркача. – Харків: Одиссей, 2006. – 240 с.

117. Радзівєвська Л. К. Нотаріат в Україні: навч. посіб. / Л. К. Радзівєвська, С. Г. Пасічник. – Київ: Юрінком Інтер, 2000.

118. Регламент Вищої кваліфікаційної комісії суддів України: затв. рішення ВККС України від 08.06.2011 р. № 1802/зп-11 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://vkksu.gov.ua/ua/about/reglament-vkks-ukraini/>. – Заголовок з екрана.

119. Ремєскова Ю. О. Судова влада в системі поділу влади: монографія / Ю. О. Ремєскова; Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого. – Харків: Право, 2014. – 192 с.

120. Рішення Конституційного Суду України від 12.06.2013 р. № 4-рп/2013 // Офіц. вісн. України. – 2013 р. – № 49. – Ст. 1758.

121. Рішення Конституційного Суду України по справі № 1-17/2000 від 16.11.2000 р. № 13-рп/2000 (справа про право вільного вибору захисника) / відп. ред. П. Б. Євграфов // Кон-

ституційний Суд України: Рішення. Висновки. 1997-2001. – К.: Юрінком Інтер, 2001.

122. Рішення Конституційного Суду України у справі про незалежність суддів як складову їхнього статусу від 01.12.2004 р. № 19-рп/2004 // Офіц. вісн. України. – 2004. – № 49. – Ст. 3220.

123. Русанова І. О. Суд присяжних в Україні: проблеми становлення та розвитку / І. О. Русанова. – Харків: ВД ІНЖЕК, 2005.

124. Святоцький О. Адвокатура: історія і сучасність / О. Святоцький, В. В. Медведчук. – К.: Ін Юре, 1997.

125. Селіванов А. О. Питання теорії конституційного правосуддя в Україні: актуальні питання сучасного розвитку конституційного правосуддя / А. О. Селіванов, А. А. Стрижак. – К.: Логос, 2010. – 276 с.

126. Сердюк В. В. Верховний Суд України в системі розподілу функцій влади: монографія / В. В. Сердюк. – Київ : Істина, 2007. – 232 с.

127. Сібільова Н. В. Еволюція поняття “правосуддя” / Н. В. Сібільова // Питання боротьби зі злочинністю: зб. наук. пр. – Вип. 10. – Харків: Право, 2005. – С. 186-190.

128. Слободянюк В. Дізнання: історія, сучасність, перспективи / В. Слободянюк // Прокуратура. Людина. Держава. – 2005. – № 4. – С. 65-68.

129. Смокович М. І. Судова влада: місце в суспільстві та судовий контроль / М. Смокович // Юридична Україна. – 2012. – № 10. – С. 99-106.

130. Статус суддів: навч. посібник / кол. авт.: І. Є. Марочкін, Ю. І. Крючко, Л. М. Москвич та ін.; за заг. ред. І. Є. Марочкіна. – Харків: Право, 2009.

131. Статут громадської організації “Спілка адвокатів України” [Електрон. ресурс]: зареєстр. Міністерством юстиції Української РСР 14.11.1990 р. Свідоцтво № 6.

132. Статут Української нотаріальної палати: затв. Установчою конференцією нотаріусів України 22.04.1993 р. // Законодавство України про нотаріат: Бюл. законодавства і юрид. практики України. – 1998. – № 5. – С. 34.

133. Судове рішення і його виконання (інтерв'ю з Міністром юстиції України О. В. Лавриновичем) // Уряд. кур'єр. – 2002. – 30 серп.

134. Тацій В. Прокуратура в системі поділу влади / В. Тацій // Вісн. прокуратури. – 1999. – № 2. – С. 27.

135. Тертишник В. М. Удосконалення процесуального статусу слідчого / В. М. Тертишник // Теорії та практика застосування чинного кримінального і кримінально-процесуального законодавства в сучасних умовах. – Ч. 2. – Київ.: Нац. акад. внутр. справ України, 2002.

136. Фіолевський Д. П. Адвокатура: підручник / Д. П. Фіолевський. – Київ: Алерта Прецедент, 2006.

137. Фурса С. Я. Нотаріальний процес: теоретні основи / С. Я. Фурса. – Київ: Істина, 2003.

138. Фурса С. Я. Нотаріат в Україні. Теорія і практика: навч. посібник / С. Я. Фурса, Є. І. Фурса. – Київ: А.С.К. – 2001. – 976 с.

139. Чайковський А. С. Дізнання та досудове слідство: історія і сучасність: [навч. вид.] / А. С. Чайковський, С. В. Губар, В. А. Довбня. – Київ: РВВ МВС України, 2004. – 180 с.

140. Чижмарь К. І. Концепція реформування органів нотаріату в Україні / К. І. Чижмарь // Бюл. М-ва юстиції України. – 2009. – № 9. – С. 46-53.

141. Шишкін В. І. Судові системи країн світу: навч. посібник : [у 3-х кн.]. – Київ: Юрінком Інтер, 2001.

142. Щерба С. П. Прокуратура в странах СНГ: правовой статус, функции, полномочия / С. П. Щерба, Т. А. Решетникова, О. А. Зайцев. – Москва: Экзамен, 2007. – 558 с.

143. Щодо оцінювання діяльності суддів, якості правосуддя і поваги до незалежності судової влади: Висновок № 17 (2014) від 23.10.2014 р. Консультативної ради європейських суддів при Комітеті Міністрів РЄ [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/58F4A4DD76AACFD0C2257D87004971A6](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/58F4A4DD76AACFD0C2257D87004971A6). – Заголовок з екрана.

144. Щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки: рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи від

17.11.1994 р., № R (94)12 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_a38. – Заголовок з екрана.

145. Юревич І. В. Єдність судової влади: монографія / І. В. Юревич; НЮУ ім. Я. Мудрого. – Харків: Право, 2014. – 264 с.

146. Яворський В. Відповідність оперативно-розшукової діяльності, що здійснюється СБ України, стандартам прав людини / В. Яворський // Права людини. – 2009. – 16-30 квіт. – № 11. – С. 6-8.

147. Ярмакі В. Х. Адміністративно-правовий статус Служби безпеки України / В. Х. Ярмакі // Митна справа. – 2009. – № 4. – С. 61-65.

148. Про Національну поліцію: Закон України від 2 лип. 2015 р. № 580-VIII // Голос України. – 2015. – від 06.08.2015.

СЛОВНИК ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ

Адвокат – фізична особа, яка має повну вищу юридичну освіту, володіє державною мовою, має стаж роботи в галузі права не менше двох років, склала кваліфікаційний іспит, пройшла стажування, склала присягу адвоката України та отримала свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю.

Адвокатська діяльність – незалежна професійна діяльність адвоката щодо здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги клієнту.

Адвокатська таємниця – відомості, отримані адвокатом у процесі виконання своїх професійних обов'язків, розголошення яких може зашкодити юридичній чи фізичній особі.

Адвокатське бюро – організаційна форма адвокатської діяльності, за якої адвокат діє зі створенням юридичної особи. Діє на підставі статуту.

Адвокатські об'єднання – організаційна форма діяльності адвокатури, за якої адвокат для здійснення адвокатської діяльності об'єднується з іншими адвокатами.

Адвокатура – недержавний самоврядний інститут, що забезпечує здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги на професійній основі, а також самостійно вирішує питання організації і діяльності адвокатури в порядку, встановленому цим Законом.

Адміністративне судочинство – форма реалізації судової влади, у процесі якої вирішуються юридично значущі справи, що виникають у сфері управлінських правовідносин за наявності публічного інтересу.

Апарат суду – орган суду, який здійснює організаційно-методичне та інформаційне забезпечення його діяльності.

Апеляційні загальні суди – судові органи другої ланки системи судів загальної юрисдикції, до яких відносяться апеляційні суди областей, апеляційні суди міст Києва та Севастополя, Апеляційний суд Автономної Республіки Крим.

Апеляція – спосіб оскарження судового вироку чи рішення, які не набрали чинності відповідно до процесуального

законодавства, до апеляційного суду з метою перевірки їх законності та обґрунтованості.

Верховний Суд України – найвищий судовий орган у системі судів загальної юрисдикції.

Виконавче провадження – сукупність дій органів і посадових осіб, зазначених у законі, спрямованих на примусове виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб), які здійснюються на підставах, у спосіб та в межах повноважень, визначених законом, іншими нормативно-правовими актами, виданими відповідно до закону, а також рішеннями, що відповідно до цього закону підлягають примусовому виконанню.

Вища кваліфікаційна комісія суддів України – постійно діючий орган у системі судоустрою України, завданням якого є забезпечення формування корпусу професійних суддів, здатних кваліфіковано, сумлінно й неупереджено здійснювати правосуддя шляхом відбору і рекомендування осіб для зайняття посади професійного судді, визначення рівня фахової підготовки професійних суддів, розгляд питань про дисциплінарну відповідальність суддів.

Вища рада юстиції – колегіальний, незалежний орган, відповідальний за формування високопрофесійного суддівського корпусу, здатного кваліфіковано, сумлінно та неупереджено здійснювати правосуддя на професійній основі, а також за прийняття рішень стосовно порушень суддями і прокурорами вимог щодо несумісності та у межах своєї компетенції про їх дисциплінарну відповідальність.

Вищий адміністративний суд України – вищий судовий орган у системі адміністративних судів, що розглядають спори, які виникли у сфері публічних правовідносин.

Вищий господарський суд України – вищий судовий орган у системі господарських судів, що розглядають спори, які виникають у сфері господарських правовідносин.

Вищий спеціалізований суд з розгляду цивільних та кримінальних справ – вищий судовий орган у системі судів з розгляду цивільних та кримінальних справ.

Господарське судочинство – форма реалізації судової влади, у процесі якої вирішуються правові конфлікти, що вини-

кають у сфері господарських правовідносин. Зміст господарського судочинства полягає в розгляді й вирішенні правового конфлікту, який виник між суб'єктами, що здійснюють господарську або іншу економічну діяльність.

Державна виконавча служба – державна установа системи органів Міністерства юстиції, що забезпечує своєчасне, повне і неупереджене примусове виконання рішень судів.

Державна судова адміністрація України – орган, підзвітний З'їзду суддів, що забезпечує належні умови діяльності органів судової влади.

Державний виконавець – державний службовець, який здійснює своєчасне, повне і неупереджене примусове виконання судових рішень, виконання котрих покладається на державну виконавчу службу у порядку, передбаченому законом.

Дисциплінарна відповідальність судді – різновид юридичної відповідальності, що полягає в накладенні на суддю, який порушив норми законодавства та суддівської етики, дисциплінарних стягнень (негативних наслідків матеріально-правового, організаційного чи особистісного характеру). Є одним із засобів додержання судьями засад законності та верховенства права, а також забезпечення їх підзвітності перед громадянським суспільством.

Дізнання – форма досудового розслідування, в якій здійснюється розслідування кримінальних проступків.

Добір суддівських кадрів – сукупність процедур з добору кандидатів на посаду судді на підставі аналізу й оцінки його професійних, особистісних якостей, ступеня їх відповідності вимогам, встановленим законом, і вибір найбільш підготовлених кандидатів для виконання посадових обов'язків.

Досудове розслідування – діяльність спеціально уповноважених органів держави по виявленню злочинів та осіб, які їх скоїли, збиранню, перевірці, всебічному, повному й об'єктивному дослідженню та оцінці доказів, виявленню причин та умов вчинення злочинів, що здійснюється на стадії кримінального провадження, яка починається з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань і закінчується закриттям кримінального

провадження або направленням до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності.

Досудове слідство – форма досудового розслідування, в якій здійснюється розслідування злочинів.

З'їзд суддів України – найвищий орган суддівського самоврядування в Україні, який приймає рішення, обов'язкові для всіх професійних суддів та всіх органів суддівського самоврядування.

Засади діяльності та організації прокуратури – закріплені у Конституції України та в інших законах України основоположні вимоги, що відбивають призначення прокуратури в державі та суспільстві, визначають права та обов'язки прокурорів, а також зміст та характер правових заходів і засобів здійснення нагляду за точним і однаковим виконанням законів у державі, а також містять ознаки та якості, які допомагають відокремити органи прокуратури від інших державних органів.

Заняття адвокатською діяльністю індивідуально – організаційна форма, за якою адвокат здійснює адвокатську діяльність індивідуально та є самозайнятою особою

Збори суддів – зібрання суддів відповідного суду, на якому вони обговорюють питання внутрішньої діяльності цього суду та приймають колективні рішення з обговорюваних питань.

Імунітет судді – засоби публічно-правового характеру, спрямовані на забезпечення їх процесуальної незалежності при відправленні правосуддя й захист від неправомірного втручання сторонніх осіб у цей процес. Імунітет є елементом правового статусу носія судової влади й гарантією належного виконання покладених на нього функцій. Межі імунітету судді визначаються з урахуванням конституційних засад рівності громадян перед законом і судом й невідворотністю притягнення судді до відповідальності у разі вчинення ними правопорушення.

Інстанційність – обсяг процесуальних повноважень суду по вирішенню судової справи.

Інституціональні принципи судової влади – принципи, які фіксують загальні відносини, що виникають при запро-

вадженні інституту судової влади в суспільстві, окреслюють її місце в системі поділу влади й загальних засад взаємовідносин з іншими державними та приватними інститутами.

Кандидат на посаду судді – особа, яка виявила бажання зайняти посаду судді, відповідає встановленим законодавством вимогам, пройшла спеціальну підготовку і склала кваліфікаційний іспит та щодо якої внесене подання відповідному органу про призначення чи обрання на посаду судді.

Касація – спосіб оскарження судових рішень, які вступили в законну силу, до вищого спеціалізованого суду.

Кваліфікаційний іспит – атестування особи, яка пройшла спеціальну підготовку і виявила бажання бути рекомендованою для призначення на посаду судді.

Кваліфікаційне оцінювання суддів – оцінювання професійної, особистої та соціальної компетентності суддів, яке здійснює Вища кваліфікаційна комісія суддів України з метою перевірки здатності судді здійснювати правосуддя у суді відповідного рівня й підтвердження професійного рівня судді для обрання його на посаду безстроково.

Кваліфікаційно-дисциплінарні комісії адвокатури – утворюються з метою визначення рівня фахової підготовленості осіб, які виявили намір отримати право на заняття адвокатською діяльністю, та вирішення питань щодо дисциплінарної відповідальності адвокатів.

Керівник органу досудового розслідування – начальник Головного слідчого управління, слідчого управління, відділу, відділення органу внутрішніх справ, органу безпеки, органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, органу державного бюро розслідувань та його заступники, директор Національного антикорупційного бюро, які організують досудове розслідування та діють у межах своїх повноважень.

Конституційне звернення – письмове клопотання до Конституційного Суду України про необхідність офіційного тлумачення Конституції України та законів України з метою забезпечення реалізації чи захисту конституційних прав та свобод людини і громадянина, а також прав юридичної особи.

Конституційне подання – письмове клопотання до Конституційного Суду України про визнання правового акта (його окремих положень) неконституційним, про визначення конституційності міжнародного договору або про необхідність офіційного тлумачення Конституції України та законів України.

Конституційне судочинство – форма реалізації судової влади, у процесі якої вирішуються юридичні справи, предметом яких є конституційно-правові питання, пов’язані із забезпеченням дотримання Конституції України державними органами й у прийнятті по них рішень, що тягнуть правові наслідки.

Конституційний Суд України – єдиний орган конституційної юрисдикції в Україні, який вирішує питання про відповідність законів та інших правових актів Конституції України і дає офіційне тлумачення Конституції України та законів України.

Контррозвідальна діяльність – спеціальний вид діяльності у сфері забезпечення державної безпеки, яка здійснюється з використанням системи контррозвідальних, пошукових, режимних, адміністративно-правових заходів, спрямованих на попередження, своєчасне виявлення і запобігання зовнішнім та внутрішнім загрозам безпеці України, розвідальним, терористичним та іншим протиправним посяганням спеціальних служб іноземних держав, а також організацій, окремих груп та осіб на інтереси України.

Кримінальне провадження – досудове розслідування і судове провадження, процесуальні дії у зв’язку із вчиненням діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність.

Кримінальне судочинство – форма реалізації судової влади, у процесі якої розглядаються й вирішуються справи про злочини. Зміст кримінального судочинства полягає в розгляді в судових засіданнях кримінальних справ і застосуванні встановлених законом видів покарання до осіб, які винні у вчиненні злочину, або у виправданні невинних.

Міліція – державний озброєний орган виконавчої влади, який захищає життя, здоров’я, права і свободи громадян, власність, природне середовище, інтереси суспільства і держави від протиправних посягань.

Міністерство юстиції України – головний орган у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну правову політику, державну політику з питань банкрутства та використання електронного цифрового підпису, у сфері нотаріату, у сфері організації примусового виконання рішень судів та інших органів, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України.

Наказне провадження – самостійний і спрощений вид судового провадження, у якому суддя в установлених законом видає судовий наказ, який є особливою формою судового рішення.

Національна школа суддів України – державна установа зі спеціальним статусом, що забезпечує підготовку висококваліфікованих кадрів для судової системи та здійснює науково-дослідну діяльність.

Нотаріат – система органів і посадових осіб, на які покладено обов’язок посвідчувати безспірні права, а також факти, що мають юридичне значення, та вчиняти інші нотаріальні дії, передбачені законом, з метою надання їм юридичної достовірності.

Нотаріус – уповноважена державою фізична особа, яка здійснює нотаріальну діяльність у державній нотаріальній конторі, державному нотаріальному архіві або незалежну професійну нотаріальну діяльність

Оперативно-розшукова діяльність – система гласних і негласних пошукових, розвідувальних та контррозвідувальних заходів, що здійснюються із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів.

Орган прокуратури – складова частина системи прокуратури України, організована відповідно до адміністративно-територіального поділу України (територіальні прокуратури) або відповідно до організаційно-структурних та правових відносин у різних сферах суспільного життя (спеціалізовані прокуратури).

Органи внутрішніх справ – сукупність державних спеціалізованих установ, підпорядкованих Міністерству внутрішніх справ України, що виконують правоохоронні та правозастосовні функції по підтриманню правопорядку в державі.

Органи юстиції України – система органів виконавчої влади, яку очолює Міністерство юстиції України і до якої належать Головне управління юстиції Міністерства юстиції України в АР Крим, головні управління юстиції в областях, містах Києві та Севастополі, районні, районні у містах, міські (міст обласного значення) управління юстиції.

Організаційне забезпечення судової діяльності – комплекс заходів фінансового, матеріально-технічного, кадрового, інформаційно-методичного, організаційно-технічного характеру, спрямованих на створення умов для справжнього правосуддя.

Організаційні (судоустрійні) принципи – принципи, що визначають зміст норм та регулюють організацію судової системи, структуру її органів, статус суддів.

Податкова міліція – спеціальний підрозділ, який веде боротьбу з податковими правопорушеннями, здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, виконує оперативно-розшукову, кримінально-процесуальну та охоронну функції.

Права адвоката – поведінка адвоката, яка передбачена та дозволена чинним законодавством України, Правилами адвокатської етики адвоката та Статутом адвокатських об'єднань.

Правоохоронна діяльність – спеціалізована діяльність уповноважених державою органів та посадових осіб, яка полягає у захисті інтересів держави, безпеки суспільства, прав та свобод фізичних та юридичних осіб.

Правоохоронна система – сукупність державно-правових засобів, методів, гарантій, що забезпечують захищеність особи від протиправних порушень.

Правоохоронні органи – спеціально уповноважені державні органи, наділені владними повноваженнями, діяльність яких спрямована на захист прав, свобод та інтересів громадян, суспільства і держави.

Правосуддя – функція реалізації судової влади, яка здійснюється судом шляхом розгляду та вирішення у судовому засіданні цивільних, кримінальних, адміністративних та господарських справ та застосування норм права до спірних правовідносин.

Принципи судової влади – норми найбільш загального керівного характеру, що характеризують місце судової влади серед інших видів державної влади, визначають нормативний зміст її основних інститутів і спрямовані на досягнення завдань, що стоять перед цією владою.

Присяжні – громадяни України, які у випадках, передбачених процесуальним законодавством, залучаються для розгляду по першій інстанції судових справ спільно з професійними судьями.

Прокурор – посадова особа, яка перебуває на державній службі в органах прокуратури і має повноваження по здійсненню покладених на прокуратуру функцій відповідно до встановленої компетенції.

Прокурорський нагляд – вид діяльності спеціально уповноважених органів державної влади, наділених повноваженнями з виявлення порушень законів, вжиття заходів до поновлення порушених прав громадян та юридичних осіб і притягнення винних до відповідальності.

Професійні судді – громадяни України, які відповідно до Конституції України призначені чи обрані судьями і займають штатну суддівську посаду в одному з судів, передбачених Законом України “Про судоустрій і статус суддів”.

Рада суддів України – вищий орган суддівського самоврядування у період між проведенням з’їздів суддів України, на який покладається завдання по виконанню заходів щодо забезпечення незалежності судів і суддів, поліпшення стану організаційного забезпечення діяльності судів і вирішення інших завдань їх діяльності.

Служба безпеки України – державний правоохоронний орган спеціального призначення, що забезпечує державну безпеку України, на який покладено завдання захисту державного суверенітету, конституційного ладу, територіальної цілісності, економічного, науково-технічного і оборонного потенціалу України.

Суд апеляційної інстанції – суд, який розглядає апеляції на рішення судів першої інстанції, що не набрали законної сили, з вирішенням питання про законність і обґрунтованість оскаржуваних рішень.

Суд першої інстанції – суд, який уповноважений в межах своєї компетенції первісно розглянути і вирішити кримінальні, цивільні, господарські, адміністративні справи. Суди першої інстанції розглядають справу по суті, встановлюючи обґрунтованість, необґрунтованість чи часткову обґрунтованість позову (спір про право цивільне чи про захист прав, свобод та інтересів у публічно-правових відносинах) або винність чи невинність особи (при обвинуваченні її у вчиненні злочину).

Суддівське досьє – містить усі дані про діяльність судді суду загальної юрисдикції, забезпечення ведення якого здійснює ВККС України.

Суддівське самоврядування – підзаконна діяльність щодо самостійного колективного вирішення професійними суддями через виборні органи або безпосередньо їх колективами питань внутрішньої діяльності судів і суддівського корпусу, що здійснюється у встановлених законом межах.

Судова влада – специфічна гілка державної влади, яка має власну виключну компетенцію щодо розгляду соціальних конфліктів правового характеру, що мають юридичні наслідки, і реалізується виключно конституційними органами (судами) в межах закону та спеціальних (судових) процедур.

Судова інстанція – судовий орган в цілому або його структурний підрозділ, що виконує певну процесуальну функцію при здійсненні правосуддя.

Судова система – сукупність судів, створених і функціонуючих на основі єдиних принципів організації та діяльності.

Судові округи – територія, на яку поширюється юрисдикція суду.

Функції прокуратури – головні напрями діяльності прокуратури, що безпосередньо виражають її сутність та призначення. Функції підрозділяються на наглядові і ненаглядові.

Функціональні принципи судової влади – принципи, які визначають зміст норм, що регулюють відносини, котрі виникають при судовому розгляді цивільних, кримінальних, господарських, адміністративних та інших справ і є характерними для будь-якої процедури розгляду судової справи і для всіх видів судочинства.

Функція досудового слідства – діяльність слідчого у кримінальному провадженні в порядку, встановленому Кримінально-процесуальним кодексом України, по з'ясуванню всіх обставин, що підлягають доказуванню, зокрема, вона полягає у збиранні, закріпленні та дослідженні доказів для вирішення питання про наявність або відсутність події злочину, вини певної особи в його вчиненні, про характер і розмір шкоди, заподіяної злочином тощо.

Цивільне судочинство – форма реалізації судової влади, в процесі якої вирішуються правові конфлікти, що виникають із цивільних, сімейних та деяких інших правовідносин. Зміст цивільного судочинства складає розгляд і вирішення юридичних справ, пов'язаних із захистом майнових, особистих немайнових, сімейних та інших прав і законних інтересів суб'єктів права.

Юридична відповідальність судді – різновид юридичної відповідальності, особливості якої обумовлені специфікою правового статусу судді як носія владних повноважень. Вона полягає у застосуванні заходів державного примусу (санкції правової норми) до судді, який вчинив неправомірне діяння й виступає формою зовнішнього контролю за діяльністю з відправлення правосуддя.

Юрисдикція – повноваження відповідних органів по розгляду юридичних справ з винесенням по них юридично обов'язкових рішень.

ПОТОЧНИЙ ТА ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

“Організація судових та правоохоронних органів” є навчальною дисципліною, яка викладається в першому семестрі кафедрою організації судових та правоохоронних органів (ауд. 29 ЦК). Моніторинг знань студентів з цієї дисципліни здійснюється шляхом поточного контролю (ПК) на практичних заняттях та підсумкового контролю знань (ПКЗ) під час іспиту. Підсумкова оцінка знань обчислюється шляхом підрахунку суми балів, набраних під час ПК та ПКЗ.

Організація ПК знань студентів з навчальної дисципліни “Організація судових та правоохоронних органів”

Загальним об’єктом оцінювання знань з навчальної дисципліни “Організація судових та правоохоронних органів” є відповідні теми її програми, засвоєння яких перевіряється під час практичних занять та шляхом рецензування письмових робіт.

Завданням ПК є перевірка розуміння та опанування навчального матеріалу, здатності осмислити зміст теми чи розділу, умінь застосовувати отримані знання при відповіді на теоретичні запитання та при вирішенні практичних завдань.

Критеріями оцінювання знань та вмінь студентів протягом ПК є:

Вид активності	Зміст активності	Кількість видів	Кількість балів за вид	Всього (в балах)
<i>основні</i>				
Присутність на лекціях	Конспектування, уважне слухання	11	-	4
Присутність на практичних (семінарських) заняттях	Готовність до заняття: відповіді за планом, участь у обговоренні, доповнення відповідей	13	-	3,5

Відповіді на заняттях	Розкриття питань плану, відповіді на додаткові запитання викладача	13	до 1,5	до 19,5
Контрольний зріз знань для всієї групи	Після вивчення двох-трьох тем виконання тестових завдань	4	до 2	до 8
<i>додаткові</i>				
Презентація	Доповідь (виступ на задану тему на практичному (семінарському) занятті) з презентацією за допомогою технічних засобів	1	до 4	до 4
Виступ із доповіддю на конференції будь-якого рівня та (або) опублікування тез доповіді	За темами курсу	1	12	12
Робота з науковою літературою	Анотування або рецензування наукових статей, монографій за темами курсу (до трьох статей або однієї монографії)	1	1,5 бала за статтю (5 балів за три статті); 5 балів за одну монографію	до 5
Складання кросворду	Складання кросворду з юридичних термінів за темами курсу (не менше трьох тем та не менше 30-ти термінів)	1	до 5	до 5
Складання тестів	Підготовка тестових питань за темами курсу (не менше трьох тем та не менше 30-ти питань)	1	до 5	до 5

Складання завдань	Підготовка завдань за темами курсу (не менше трьох тем та не менше п'яти практичних ситуацій)	1	до 5	до 5
Розробка схем, таблиць	Схематичне представлення матеріалу за темами курсу (не менше двох тем)	1	до 5	до 5
Участь у роботі студентського гуртка	Виступ з доповіддю на засіданні гуртка, участь у обговореннях	По кількості засідань гуртка	до 5	до 5

Пояснення:

Максимальна кількість балів за результатами практичних занять – **40**.

Мінімальна кількість балів – **25**.

Основні види активності є обов'язковими для всіх студентів, проходять в аудиторній формі і дають можливість набрати 35 балів.

Відвідування лекцій означає фізичну присутність студента на лекції. Бали не нараховуються у разі, якщо студент був відсутній (незалежно від причини відсутності), запізнився або допускав порушення навчальної дисципліни.

Відвідування практичних занять – фізична присутність студента на занятті. Бали нараховуються за кожне фактично відвідане заняття, незалежно від того, відповідав студент на них чи ні. Бали не нараховуються у разі, якщо студент був відсутній (незалежно від причини відсутності), запізнився на заняття, був не готовий відповідати або допускав порушення навчальної дисципліни.

Відповіді на практичних заняттях полягають у розкритті питань за темою, виконанні практичних завдань, доповненнях. Залежно від обсягу та якості відповідей їх можна оцінювати у 0,5-1,5 бала за заняття.

Контрольні завдання складаються з 10 завдань з кожної частини курсу, правильна відповідь на одне з них оцінюється у 0,1 бала.

Додаткові види активності дають можливість добрати бали до 40 (якщо це потребується) і відповідають індивідуальній роботі, яка в цілому оцінюється у 5 балів. Відведення на тези та виступи на конференції 12 балів має стимулювати студентів до наукової роботи і дає їм можливість компенсувати бали, недоодержані за основні види активності. Додаткові види застосовуються як альтернативні за бажанням студента і за узгодженням з викладачем. Можливе обрання **лише одного** додаткового виду активності, крім виступу із доповіддю на конференції будь-якого рівня та (або) опублікування тез доповіді за ініціативою студента.

Написання й опублікування тез включає підготовку тез наукової доповіді та їх опублікування у збірнику певної студентської наукової конференції, а також виступ на ній (за можливості) з тематики, що входить до предмета навчальної дисципліни. Тема доповіді, за якою будуть написані тези, обирається студентом за погодженням з викладачем (науковим керівником), який може допомогти з пошуком конференції. Одна публікація оцінюється у 6 балів. Кількість друкованих робіт не обмежується.

Робота з науковою літературою полягає в ознайомленні студентів з додатковою науковою літературою за тематикою навчальної дисципліни, а також її у ануванні або рецензуванні. Анотація або рецензія складається окремо на кожну статтю обсягом 1,5-2 сторінки, на монографію – 5 сторінок. Оцінюється із розрахунку 1,5-2 бали за кожну анотацію або рецензію, але не більше 5 балів за три статті, або 5 балів за одну монографію. Перелік статей або монографій визначається студентом за погодженням з викладачем.

Складання кросворду має на меті можливість засвоєння студентами юридичної термінології за темами курсу в ігровій формі (кросворд). Мінімальний обсяг кросворду – 30 термінів.

Кросворд оцінюється до 5 балів залежно від кількості слів та оригінальності оформлення.

Складання тестів передбачає підготовку тестових завдань з обраної студентом тематики курсу та погодженої з викладачем, кожне з яких має бути належним чином складене й оформлене (питання і 3-4 варіанти відповіді, одна з яких є правильною). Тести не повинні дублювати питання, розроблені кафедрою, а бути оригінальними.

Складання завдань полягає в самостійній розробці юридичних задач за темами курсу, кожна з яких має включати формулювання практичної ситуації та постановку питань до неї. Оцінюється оригінальність, змістовність, проблемність питань, на які вона розрахована. Кожне завдання оцінюється у 1 бал.

Розробка схем, таблиць передбачає схематичне представлення матеріалу за темами курсу у виді схем, таблиць, діаграм. Кожній схемі відповідає певне питання курсу. Оцінюється оригінальність, логічність, системність складеної схеми.

Розробка презентації виражається в представленні за допомогою аудіовізуальних технічних засобів (ноутбук, проектор тощо) розробок студента з окремих питань або тем курсу. Поєднає елементи наукової доповіді та складання схем і таблиць. Одна презентація повинна містити не менше трьох елементів і оцінюється до 5 балів: за оригінальність, рівень технічної підтримки, повноту й змістовність викладеного матеріалу.

Участь у роботі студентського гуртка виявляється не тільки у формальному членстві в науковому гуртку з відповідної навчальної дисципліни, а й у реальній діяльності в ньому: відвідуванні засідань; виступах з особистим повідомленням, рефератом чи доповіддю; активності в обговореннях тощо. Конкретні форми участі студента у роботі гуртка визначаються та оцінюються загалом до 5 балів його науковим керівником.

Конкретний перелік тестів, питань та завдань, порядок і час їх складання визначаються кафедрою або викладачем персонально і доводяться до відома студентів на початку навчального семестру, що передує їх проведенню.

Підсумковий бал за результатами поточного контролю обчислюється під час останнього практичного заняття відповідного семестру.

Результати ПК знань своєчасно вносяться до журналу обліку роботи викладача та регулярно доводяться до відома академічної групи або особисто студенту за його запитом.

Відповідно до наказу ректора операторами кафедр/безпосередньо викладачами результати ПК вносяться до відповідних модулів АСУ навчальним процесом Університету для їх обробки та відображення у відомості для проведення ПКЗ.

У разі невиконання завдань ПК з об'єктивних причин студенти мають право на ліквідацію заборгованості. Час та порядок складання визначаються кафедрою.

Організація підсумкового контролю знань з навчальної дисципліни “Організація судових та правоохоронних органів”

ПКЗ з навчальної дисципліни “Організація судових та правоохоронних органів” здійснюється у формі усного іспиту за екзаменаційними білетами, кожний з яких містить три питання. Перелік питань визначає кафедра та затверджує на своєму засіданні.

Критерії оцінювання знань й умінь студентів під час ПКЗ та відповідний їм бал:

Кількість балів	Критерії оцінювання знань й умінь студента
60	<ol style="list-style-type: none"> 1. Всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни “Організація судових та правоохоронних органів”, у тому числі орієнтація в основних наукових доктринах та концепціях дисципліни. 2. Засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни та їх використання у практичній роботі.

55	<ol style="list-style-type: none"> 1. Повне знання матеріалу, передбаченого програмою. 2. Засвоєння основної літератури та знайомство з додатковою літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
50	<ol style="list-style-type: none"> 1. Достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою, за відсутності у відповіді суттєвих неточностей. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
45	<ol style="list-style-type: none"> 1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Помилки та суттєві неточності у відповіді на іспиті за наявності знань для їх самостійного усунення або за допомогою викладача.
40	<ol style="list-style-type: none"> 1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Ознайомлення з основною літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Помилки у відповіді на іспиті за наявності знань для усунення найсуттєвіших помилок за допомогою викладача.
35	<ol style="list-style-type: none"> 1. Прогалини в знаннях з певних частин основного матеріалу, передбаченого програмою. 2. Наявність помилок у відповіді на іспиті.
0	<ol style="list-style-type: none"> 1. Відсутність знань значної частини основного матеріалу, передбаченого програмою. 2. Неможливість продовжити навчання або здійснювати професійну діяльність без проходження повторного курсу з цієї дисципліни.

Переведення оцінки за 100-бальною шкалою

Оцінка за шкалою ECTS	ВИЗНАЧЕННЯ	За національною системою	За системою Університету
A	ВІДМІННО – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90-100
B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня, з кількома помилками	4	80-89
C	ДОБРЕ – у цілому правильна робота, з певною кількістю незначних помилок		75-79
D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3	70-74
E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії		60-69
FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно попрацювати перед тим, як перескласти	2	20-59
F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		1-19

САМОСТІЙНА РОБОТА

Самостійна робота полягає в додатковому поглибленому опрацюванні студентами окремих питань навчальної дисципліни.

Студент повинен самостійно ознайомитись, критично осмислити та зробити висновки з рекомендованого наукового матеріалу.

Основними видами самостійної роботи студентів є:

- пошук та вивчення додаткової нормативно-правової та наукової літератури;
- ознайомлення з сучасними поглядами на проблемні питання, що висвітлені в періодичних виданнях;
- виконання домашніх завдань;
- доопрацювання матеріалів лекцій.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ІСПИТУ

1. Предмет і система навчальної дисципліни “Організація судових та правоохоронних органів”.
2. Взаємозв’язок навчальної дисципліни “Організація судових та правоохоронних органів” з іншими навчальними дисциплінами.
3. Правоохоронна діяльність: поняття, зміст, ознаки та види.
4. Правоохоронні органи держави: поняття, система та загальна характеристика.
5. Система джерел права щодо регулювання організації і діяльності судових та правоохоронних органів, їх класифікація і характеристика.
6. Поняття судової влади, її характерні ознаки.
7. Види судочинства: загальна характеристика.
8. Функції судової влади.
9. Поняття принципів судової влади. Їх система і значення.
10. Принцип справедливості судової влади.
11. Принцип доступності судової влади.
12. Принцип самостійності судової влади.
13. Принцип повноти судової влади.

14. Принцип єдності судової системи і статусу суддів.
15. Принцип територіальності у побудові судової системи.
16. Принцип спеціалізації у побудові судової системи.
17. Принцип інстанційності у побудові судової системи.
18. Принцип незалежності суддів.
19. Принцип презумпції невинуватості.
20. Принцип державної мови судочинства.
21. Принцип гласності судочинства.
22. Принцип участі народу у здійсненні судочинства.
23. Принцип колегіального і одноособового розгляду справи судом.
24. Принцип права на оскарження судових рішень.
25. Принцип змагальності та рівності сторін.
26. Рівні (ланки) судової системи України.
27. Поняття та види судових інстанцій в Україні.
28. Передумови та порядок утворення та ліквідації судів.
29. Голова суду: порядок призначення і повноваження.
30. Місцеві суди: види, склад, компетенція.
31. Апеляційні суди: види, склад та компетенція.
32. Вищі спеціалізовані суди: види, склад та компетенція.
33. Верховний Суд України: статус, склад, компетенція.
34. Конституційний Суд України: статус, принципи діяльності, порядок його формування.
35. Компетенція Конституційного Суду України.
36. Вимоги, що ставляться до кандидатів на посаду судді: загальні та додаткові до окремих суддівських посад.
37. Порядок заняття посади судді вперше.
38. Порядок заняття посади судді безстроково.
39. Порядок заняття посади судді Конституційного Суду України.
40. Права, обов'язки та обмеження суддів.
41. Юридична відповідальність суддів: види, особливості притягнення.
42. Дисциплінарна відповідальність суддів: підстави та приводи.
43. Процедура дисциплінарного провадження стосовно суддів.

44. Звільнення судді з посади: підстави, порядок, правові наслідки.
45. Соціальне та матеріальне забезпечення суддів.
46. Правовий статус непрофесійних суддів – народних засідателів та присяжних: підстави та порядок залучення до здійснення судочинства, їх права та обов'язки.
47. Державна судова адміністрація: статус, система, компетенція.
48. Вища рада юстиції: статус, склад, повноваження.
49. Вища кваліфікаційна комісія суддів: статус, склад, компетенція.
50. Органи суддівського самоврядування: завдання, види, компетенція.
51. Завдання і правові підстави діяльності прокуратури України.
52. Система органів прокуратури України.
53. Функції прокуратури України.
54. Вимоги до осіб, які призначаються на посади прокурорів.
55. Порядок заняття посади прокурора.
56. Дисциплінарна відповідальність прокурорів: підстави та наслідки.
57. Процедура дисциплінарного провадження стосовно прокурорів.
58. Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія прокуратури: склад, компетенція.
59. Органи внутрішніх справ: поняття, система, завдання
60. Міністерство внутрішніх справ України: статус, структура, основні завдання
61. Міліція: поняття та види, завдання, структура, функції.
62. Повноваження міліції.
63. Правовий статус і вимоги до осіб, які приймаються на службу в міліцію.
64. Податкова міліція: правові основи діяльності, статус, система, компетенція.
65. Служба безпеки України: поняття, завдання, структура, функції.
66. Контроль та нагляд за діяльністю органів Служби безпеки України.

67. Правовий статус і вимоги до осіб, які приймаються на службу в органи безпеки.
68. Досудове розслідування: поняття, форми.
69. Органи досудового розслідування: система, завдання та компетенція.
70. Органи, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, їх завдання і компетенція.
71. Поняття та види адвокатської діяльності.
72. Завдання та правове регулювання адвокатської діяльності.
73. Принципи адвокатської діяльності.
74. Статус адвоката: вимоги та порядок набуття.
75. Організаційні форми діяльності адвокатури.
76. Права та обов'язки адвоката.
77. Адвокатська таємниця і гарантії її дотримання.
78. Гарантії адвокатської діяльності.
79. Дисциплінарна відповідальність адвокатів.
80. Адвокатське самоврядування.
81. Органи та установи юстиції: система та правові засади діяльності.
82. Міністерство юстиції України: структура, основні завдання та повноваження.
83. Поняття нотаріату та нотаріальної діяльності, її форми, правові основи та гарантії здійснення.
84. Нотаріус: порядок набуття статусу, права та обов'язки нотаріуса.
85. Відповідальність нотаріуса.
86. Нотаріальні дії: порядок та правила вчинення.
87. Нотаріальна таємниця і гарантії її дотримання.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Загальний розрахунок годин лекцій, практичних занять, самостійної роботи.....	6
Програма навчальної дисципліни “Організація судових та правоохоронних органів”	7
Завдання до практичних занять.....	12
Список нормативно-правових актів та літератури	44
Словник основних термінів.....	58
Поточний та підсумковий контроль знань студентів	69
Самостійна робота.....	77
Орієнтовний перелік питань до іспиту.....	77

Навчальне видання

Електронне видання

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ОРГАНІЗАЦІЯ СУДОВИХ ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ”

(галузь знань 08 “Право”,
перший (бакалаврський) освітньо-кваліфікаційний рівень,
спеціальність 081 “Право”)

**для студентів I курсу
денної форми навчання**

Укладачі: МОСКВИЧ Лідія Миколаївна,
КОВАЛЬОВА Яна Олександрівна,
ОВЧАРЕНКО Олена Миколаївна,
ЮРЕВИЧ Ірина Валеріївна,
ЛАПКІН Андрій Васильович,
ХОТЕНЕЦЬ Павло Васильович

Відповідальна за випуск *Л. М. Москвич*

Редактор *О. І. Борисенко*
Комп’ютерна верстка: *Л. П. Лавриненко,*
А. В. Старжинської

План 2015

Підп. до друку 2015. Вид. № 111.
Зам. № 111.